

ISSN 1810-7141

AVOCATUL

REVISTĂ ȘTIINȚIFICO-PRACTICĂ ȘI INFORMATIVĂ DE DREPT

4-6/2016

rationes ad litem decidendum

SPECIFICUL ACORDĂRII DE ASISTENȚĂ JURIDICĂ GARANTATĂ DE STAT BĂNUITULUI, ÎNVINUITULUI (INCULPATULUI) ÎN CADRUL PROCESULUI PENAL

Vitalie RUSU, *avocat, BAA, Bălți*

Rusu LUCIA, *doctorand, Institutul de Cercetări Juridice și Politice al AȘM. Consultant în cadrul Oficiului Teritorial Bălți al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat*

Unul dintre elementele obligatorii ale principiului contradictorialității în procesul penal ține de prezența părții apărării, care asigură protecția drepturilor și intereselor legale ale bănuitului și învinuitului, precum și realizarea începuturilor contradictorii ale procesului penal. În perioada dominației regimului sovietic, când statutul procesual al apărătorului și, respectiv al învinuitului era limitat la maximum, această problemă nu se discuta. Acum, însă, când reforma judiciară și de drept lărgeste simțitor posibilitățile apărării, când implementarea principiului contradictorial cere neapărat egalitatea deplină a părților în proces, legea procesual-penală trebuie să ofere părții apărării aceeași posibilitate, egală cu cea a învinuirii de a strânge probe întru realizarea dreptului de a le prezenta¹. Rolul avocatului într-o societate democratică depinde întotdeauna de armonizarea reglementării statutului său la nivel național cu principiile recunoscute pe plan internațional în exercitarea și organizarea profesiei de avocat. Aceste reglementări naționale și internaționale referitoare la profesia de avocat constituie expresia valorilor sedimentare de-a lungul istoriei, dar și al condițiilor actuale, moderne, specifice pentru integrarea europeană².

Una din cele mai importante direcții ale activității avocatului constituie realizarea dreptului la apărare în cauzele penale. Însă realizarea unei apărări

¹ Golubenco Gheorghe. Principiul contradictorialității în ramura expertizei judiciare. Știința Universitară la începutul mileniului trei. Universitatea Liberă Internațională din Moldova. Simpozion Științific Internațional, 15 octombrie 2015. Chișinău, 2002, p. 13. (13-14)

² Stoica Cristiana I., Webster Janice H. Avocatul roman în sistemul de drept European. Ed. ALL. București, 1997, p. 209.

Grijuc VICTOR, *coordonator al Oficiului Teritorial Bălți al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat.*

eficiente poate fi înfăptuită doar în condițiile „egalității armelor”, adică în condiția unei contradictorialități reale, nu numai inserată în prevederile legislației procesuale, dar asigurată de existența unor mecanisme juridice ce ar face posibilă funcționarea sa acesteia³.

Constituția Republicii Moldova, prevăzând dreptul cetățenilor la apărare (art. 26), a determinat că protecția juridică presupune recunoașterea și asigurarea de către stat și organele acestuia a drepturilor și libertăților cetățenilor, a respectării onoarei și demnității lor. Fixarea constituțională a garanțiilor apărării judiciare reprezintă un principiu universal. Art. 26 din Constituția Republicii Moldova prevede, de asemenea, dreptul fiecărui cetățean la asistență juridică din partea unui avocat, ales sau numit din oficiu. Această normă a Constituției Republicii Moldova corespunde prevederilor Pactului Internațional cu privire la drepturile civile și politice. Constituția Republicii Moldova determină apărarea și dreptul la apărare în sensul larg al cuvântului. În sens mai restrâns, apărarea este percepută în calitate de funcție procesual penală, adică în calitate de drept al anumitor persoane, antrenate în orbita activității procesual penale, de a se apăra. Din acest considerent este efectuată delimitarea între dreptul la apărare, în calitate de principiu al procesului penal și funcția apărării, ca direcție determinată a activității participanților la procesul penal.

³ Vizdoagă Tatiana, Roșca Inga. Problemele realizării principiului contradictorialității în procedura prejudiciară a procesului penal. Analele Științifice ale Universității de Stat din Moldova. Științe sociumanistice. Chișinău, 2007, p. 86.

Statutul procesual al apărătorului constituie un fenomen fixat în normele de drept care reflectă specificul raporturilor acestuia cu statul, cu subiecții activității procesual penale, care stabilește drepturile, obligațiile, garanțiile și răspunderea lui. Poziția procesual-juridică a apărătorului este stabilă, în timp ce poziția lui reală, de facto, depinde de caracterul cauzei penale, de circumstanțele depistate și probele acumulate, precum și de atitudinea clientului său față de acuzarea înaintată⁴. Deși Codul de procedură penală al Republicii Moldova nu a materializat ideea așa-numitei cercetări, investigări paralele, în cadrul căreia apărătorul ar fi fost abilitat cu dreptul de a strânge probe de sine stătător, deopotrivă cu partea acuzării, el a lărgit esențial drepturile acestuia în domeniul dat, introducând elemente suplimentare ale contradictorialității în procesul penal⁵.

Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale. În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu. Orice persoană reținută, arestată sau învinuită în comiterea unei infracțiuni are dreptul de a beneficia de serviciile unui avocat (apărător) din momentul reținerii, arestării sau a punerii sub învinuire. Astfel, Constituția Republicii Moldova (art. 26) înscrie în conținutul dreptului la apărare posibilitatea de a beneficia de asistență juridică calificată, necesară în mod special persoanelor bănuite sau învinuite în comiterea faptelor infracționale. Asistența juridică, fiind o parte componentă a dreptului la apărare, este înfăptuită de persoane cu statut special, împuternicite prin lege, care poartă denumirea de apărători. Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice prevede în art. 14, paragraful 3 că „orice persoană acuzată de comiterea unei infracțiuni, are dreptul, în condiții de deplină egalitate, să fie informată, în cel mai scurt termen, într-o limbă pe care o înțelege și în mod detaliat, despre natura și motivele acuzației ce i se aduc, să dispună de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale și să comunice cu apărătorul pe care și-l alege, să fie prezentă la proces și să se apere ea însăși sau să aibă asistența unui apărător ales de ea, iar dacă nu are

⁴ Лаптеакру В. Д., Мартынчик Е. Г. Адвокат в кассационном и надзорном производстве по уголовным делам. Изд. ИНКОНКОМ. Кишинев, 1994, с. 10-11.

⁵ Lichii Boris, Rusu Vitalie. Participarea apărătorului în cadrul probatorului conform legislației procesual-penale a Republicii Moldova. Avocatul Poporului, Nr. 4-6, 2014, p. 1.

apărător, să fie informată despre dreptul de a-l avea și ori de câte ori interesul justiției o cere, să i se atribue un apărător din oficiu, fără plată, dacă ea nu are mijloace pentru a-l remunera⁶”. În vederea îndeplinirii prevederilor constituționale expuse mai sus și a prevederilor Legii Republicii Moldova cu privire la avocatură⁷, sunt stabilite condițiile și modul de acordare a asistenței juridice persoanelor fizice și juridice în Republica Moldova⁸. *Asistență juridică garantată de stat* reprezintă acordarea serviciilor juridice din contul mijloacelor destinate acordării unor astfel de servicii persoanelor care nu dispun de suficiente mijloace financiare pentru plata lor și care întrunesc condițiile fixate în lege. Asistență juridică garantată de stat se acordă prin:

- a) furnizare de informații, prin consultații și explicații în probleme juridice;
- b) întocmire de acte juridice;
- c) reprezentare în fața autorităților administrației publice;
- d) apărare a intereselor bănuितului, învinuitului, inculpatului în proces penal;
- e) apărare și reprezentare a intereselor condamnatului;
- f) apărare a intereselor persoanei în cadrul procedurii pe cauze contravenționale;
- g) apărare și reprezentare a intereselor persoanei în cadrul procesului civil;
- h) apărare și reprezentare a intereselor persoanei în instanță de contencios administrativ⁹.

Asistența juridică garantată de stat poate fi *primară și calificată*. *Asistența juridică primară* constituie furnizarea de informații privind sistemul de drept al Republicii Moldova, privind actele normative în vigoare, drepturile și obligațiile subiecților de drept, privind modalitatea de realizare și de valorificare a drepturilor pe cale judiciară și extrajudiciară; acordarea de consultanță în probleme juridice; acordarea de asistență în vederea întocmirii actelor juridice; acordarea altor forme de asistență, care nu intră în categoria de asistență juridică calificată.

⁶ Adoptat de Adunarea Generală a ONU la 16 decembrie 1966.

⁷ Legea Republicii Moldova „Cu privire la avocatură”, nr. 1260-XV din 19.07.2002. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 126-127/1001 din 12.09.2002.

⁸ Amihalachioaie Gheorghe, Rusu Vitalie, Gavajuc Stela. Legea Republicii Moldova „Cu privire la avocatură”, nr. 1260-XV din 19.07.2002. Comentariu. Avocatul Poporului. Nr. 10-12, 2014, p. 10-11.

⁹ Legea Republicii Moldova „Cu privire la asistența juridică garantată de stat”, nr. 198-XVI din 26.07.2007. Monitorul Oficial nr. 157-160/614 din 05.10.2007.

Asistență juridică calificată este o acordare a serviciilor juridice de consultanță, reprezentare și/sau apărare în organele de urmărire penală, în instanțele judecătorești pe cauze penale, contravenționale, civile sau de contencios administrativ, reprezentare în fața autorităților administrației publice. Asistența juridică calificată se acordă de către avocați publici și avocați care acordă asistență juridică la cerere. Mai acordă asistență juridică calificată și asociațiile obștești, cu excepția reprezentării în cadrul procesului penal și contravențional.

Asistența juridică de urgență este unul dintre tipurile asistenței juridice calificate garantate de stat. Asistența juridică de urgență se acordă tuturor cetățenilor Republicii Moldova, indiferent de nivelul de venit al persoanei. Cetățenii străini și apatrizii beneficiază de asistență juridică de urgență numai în procedurile sau în cauzele ce țin de competența autorităților administrației publice și a instanțelor judecătorești ale Republicii Moldova¹⁰.

Activitatea unui avocat în procesul penal pornește de la contactul direct și nemijlocit al acestuia cu potențialul client. Din punctul de vedere al avocatului, acest pas are o importanță covârșitoare pentru evoluția ulterioară a cazului, deoarece atunci când instanța de judecată cercetează o cauză anume, ea încearcă să stabilească împrejurările de fapt care au dat naștere litigiului sau care constituie infracțiune. Suverană în aprecierea faptelor, instanța este datoare, în primul rând, să cunoască, iar la cunoașterea faptelor contribuie tocmai părțile care iau parte în proces. Cum însă împrejurările și faptele țin de trecut, ele trebuie dovedite. Așadar, etapa informării cât mai complexe asupra faptelor și încadrarea lor juridică trebuie realizată în cel mai scurt timp cu putință de către avocatul pledant. Pentru a putea pregăti o apărare bună, avocatul trebuie să știe faptele de care este învinuit clientul său, precum și pe ce indici și probe se întemeiază acțiunea. Necunoașterea acestor elemente afectează exercitarea dreptului la apărare, cât și a posibilității, în timp, de administrare a lor¹¹.

Specialiștii teoreticieni din domeniul dreptului procesual penal determină în mod diferit funcția

¹⁰ Amihalachioaie Gheorghe, Rusu Vitalie, Gavajuc Stela. Legea Republicii Moldova „Cu privire la avocatură”, nr. 1260-XV din 19.07.2002. Comentariu. Avocatul Poporului. Nr. 10-12, 2014, p. 11.

¹¹ Carp Cerasela, Panaite Dragoș. Ghidul avocatului de succes. Ed. ALL BECK. București, 2003, p. 68-69.

apărării. În opinia autorului S. I. Victorschii, apărarea reprezintă un cumul de acțiuni procesuale a căror sarcină este de a asigura achitarea persoanei nevinovate și reducerea, diminuarea gradului de pedeapsă aplicată celui vinovat¹². Această definiție, însă, nu răspunde la întrebarea a cui este sarcina dată și cine o realizează. Nu putem fi de acord nici cu definiția autorului M. S. Strogovici, care reprezenta apărarea ca fiind „un cumul de acțiuni procesuale orientate spre combaterea învinuirii, spre stabilirea nevinovăției învinuitului sau spre atenuarea gradului de răspundere al acestuia¹³”. O poziție analogică a fost expusă și de către R. D. Rahunov¹⁴. În viziunea noastră, funcția apărării nu se limitează doar la aceste acțiuni, manifestându-se și în alte laturi, orientate spre apărarea altor interese ale învinuitului. În acest sens, are absolută dreptate savantul Ia. O. Motovilovcher, care menționa că „apărarea include și apărarea unor astfel de interese ale învinuitului, cum ar fi de exemplu, neîngrădirea în drepturile procesuale, neaplicarea măsurilor de constrângere procesuală fără just temei etc.¹⁵”. La acest segment am mai putea menționa că funcția apărării se manifestă și în apărarea drepturilor patrimoniale. Iu. I. Stețovschi determina funcția apărării ca fiind o activitate procesuală, direcționată spre descoperirea împrejurărilor, circumstanțelor care-l achită pe cel vinovat, care exclud sau diminuează răspunderea acestuia, precum și spre drepturilor personale și patrimoniale. Apărarea, în viziunea lui Iu. I. Stețovschi reprezintă „o activitate conștiincioasă și determinată atât a bănuțului, învinuitului (inculpatului), cât și a apărătorului, reprezentantului legal, a părții civile și a reprezentantului acesteia¹⁶”. Împărtășind această părere în privința subiecților care îndeplinesc funcția apărării, presupunem că această activitate este canalizată nu doar spre realizarea drepturilor învinuitului, ci și a drepturilor altor persoane, atrase în orbita procesului penal, la acestea fiind atribuită, de exemplu, par-

¹² Хрестоматия по уголовному процессу России. / Составитель Э. Ф. Куцова. М., 1999, с. 73.

¹³ Стрoгович М. С. Участники уголовно-процессуальной деятельности. М., 1958, с. 108.

¹⁴ Рахунoв Р. Д. Участники уголовно-процессуальной деятельности. М., 1961, с. 59.

¹⁵ Мотoвилoвкер Я. О. О принципах объективной истины, презумпции невиновности и состязательности процесса. Ярославль, 1978, с. 3.

¹⁶ Стецoвский Ю. И. Уголовно-процессуальная функция защитника. М., 1982, с. 3

tea civilă. Partea civilă, la fel ca și învinuitul, are un interes propriu în cadrul procesului, care poate să nu coincidă cu cel al învinuitului, deoarece este limitat, de regulă, de cadrul interesului material.

Funcția apărării în procesul penal este realizată, în unele situații, și de reprezentantul legal. Activitatea acestuia este orientată spre descoperirea împrejurărilor capabile de a atenua situația învinuitului sau de a-l achita. Este necesar de a menționa că interesele tuturor subiecților apărării coincid cu interesul învinuitului. Apărătorul este obligat să acționeze doar în interesul învinuitului, iar reprezentantul legal reprezintă interesul învinuitului chiar și în situația în care este recunoscut în calitate de parte civilmente responsabilă.

În literatura de specialitate, de frecvente ori este întâlnită părerea referitoare la faptul că la anumite etape ale procesului că funcția apărării este exercitată simultan cu cea a învinuirii de către organele de urmărire penală și procuror. Argumentând acest punct de vedere, părtașii lui, V. Z. Lucașevici și I. V. Galiperin¹⁷ îl argumentează și justifică prin faptul că organul de urmărire penală și procurorul au obligațiunea juridico-statală de apărare a drepturilor cetățenilor. Această opinie a fost susținută și de A. L. Rivlin.

În ceea ce ne privește, considerăm că nu putem fi de acord cu acest punct de vedere, deoarece la etapa judecării cauzei penale procurorul nu îndeplinește funcția apărării, fiindcă el nu veghează asupra respectării legalității examinării dosarului în ședința de judecată, ci realizează urmărirea persoanei, care se exprimă în susținerea tezei de învinuire pregătită pentru ședința de judecată.

Apărarea reprezintă prin sine o activitate, derivată de urmărirea penală. Acolo unde este învinuire, se manifestă și apărarea¹⁸. Acest punct de vedere este acceptat din considerentul că învinuirea și apărarea sunt noțiuni reciproc legate și dependente. Funcției de învinuire în toate cazurile i se opune funcția apărării. Apărătorul este în drept de a administra probe prin solicitarea și prezentarea de obiecte, documente și informații necesare pentru acordarea asistenței juridice; prin convorbirile cu persoanele fizice asupra faptului dacă acestea sunt de acord să fie audiate în modul stabilit de lege; prin solicitarea certificatelor,

caracteristicilor și a altor documente din diverse organe și instituții; prin solicitarea opiniei specialiștilor pentru explicarea chestiunilor care necesită cunoștințe speciale (art. 100, alin. 2 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova). Consecutivitatea și volumul prezentării probelor acumulate de către apărător în interesul persoanei reprezentate se determină reieșind din tactica apărării, pe care acesta urmează să o coordoneze cu persoana apărată: ca de exemplu, să fie prezentate organului de urmărire penală toate probele sau numai o parte a acestora în momentul punerii sub învinuire și audierii învinuitului cu scopul de a-și reduta poziția de apărare în cauza penală. Apărătorul poate alege tactica prezentării probelor acumulate la etapa pornirii urmăririi penale în procesul luării de cunoștință cu materialele cauzei penale în baza art. 293 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Se admite și demonstrarea probelor în procesul efectuării anumitor acțiuni de urmărire penală pentru a combate anumite fapte nefavorabile pentru persoana apărată¹⁹.

Menționăm și faptul că, nu putem fi de acord cu punctul de vedere expus de autorul Vădrea M. M., conform căruia „apărarea urmează a fi privită drept funcție destinată de a proteja de la încălcări nu doar drepturile învinuitului și a celui care poartă răspundere materială pentru acțiunile lui, ci și a părții vătămate, părții civile și a martorului²⁰”. Părerea dată nu o acceptăm din considerentul că martorul și partea vătămată nu sunt învinuiți de nimeni, neavând de la ce se apăra. Avocatul, participând în procesul penal în interesul părții vătămate, reprezintă interesele părții vătămate, dar nu realizează apărarea ei. În viziunea autorului Ia. O. Motovilovcher, apărarea la etapa urmăririi penale se îndeplinește și până la punerea persoanei sub învinuire, doar că în acest caz ea este predeterminată nu de punerea sub învinuire, ci de faptul că se realizează cercetări în privința persoanei cu referire la care există probe că ar fi implicată în comiterea faptei infracționale²¹. Fiind de acord cu aceste concluzii, noi, de asemenea, presupunem

¹⁹ Rusu Vitalie. Participarea apărătorului în procesul penal la etapa pornirii urmăririi penale. Avocatul Poporului, Nr. 7-8, 2013, p. 17-18.

²⁰ Выдря М. М. Функция защиты в советском уголовном процессе./ Сборник научных трудов. Краснодар, 1972, с. 15.

²¹ Мотовиловкер Я. О. О принципах объективной истины, презумпции невиновности и состязательности процесса. Ярославль, 1978, с. 85.

¹⁷ Гальперин И. М., Лукашевич В. З. Предание суду. М., 1965, с. 112.

¹⁸ Строгович М. С. Курс советского уголовного процесса. М., 1958, с. 108.

că învinuirea este o confirmare, o afirmare a vinovăției, înaintată de către persoane cu funcții de răspundere din cadrul organelor de ocrotire a normelor de drept, însă activitatea de învinuire, direcționată spre demascarea persoanei vinovate de comiterea infracțiunii, se înfăptuiește și până la confirmarea afirmației de învinuire a persoanei. Această activitate permite persoanei de a se apăra, nefiind vorba în cazul dat despre o apărare abstractă, ci una referitoare la urmărirea penală înfăptuită de organe statale desemnate prin lege în acest sens.

Prin funcția apărării, în viziunea noastră, urmează a se înțelege activitatea reglementată prin lege a subiecților apărării (învinuit, inculpat, apărător, reprezentant legal, parte civilmente responsabilă), abilitați în drept pentru a folosi toate mijloacele și modalitățile prevăzute de lege pentru depistarea împrejurărilor și circumstanțelor care îl achită pe învinuit sau care diminuează ori exclud răspunderea acestuia, precum și în vederea protejării intereselor legale ale învinuitului și ale părții civilmente responsabile.

În literatura de specialitate o perioadă îndelungată de timp a dominat opinia conform căreia era deosebită apărarea în sens material și apărarea în sens formal. Acest punct de vedere era expus încă de savantul I. Ia. Foinițchi, care menționa că prezența la învinuit a drepturilor procesuale, cu ajutorul cărora el își realizează de unul singur apărarea, presupune apărarea în sens material, iar apărarea în sens formal prevede participarea avocatului la proces²². Această opinie era împărtășită și de autorul M. F. Celițov²³. Fiind de acord cu faptul că noțiunea de „apărare” și „apărător” nu sunt sinonime, presupunem că nu există necesitatea de a utiliza termenii „formal” și „material” cu referire la apărare. Apărarea reprezintă o activitate atât nemijlocit a învinuitului, cât și a apărătorului, reprezentantului legal, părții civilmente responsabile și a reprezentantului acesteia.. apărarea este prezentă chiar și atunci când inculpatul va renunța la apărător, apărându-se de unul singur. Este absolut evident că, în primul rând, apărarea este o activitate nemijlocită a însuși învinuitului, deoarece realizarea întregului cumul de drepturi oferite învinuitului și constituie nu altceva, decât apărarea. Tot apărare este considerată și activitatea și activitatea avocatului-apărător orientată spre atenuarea situații-

ei persoanei apărare, spre achitarea acesteia și clarificarea împrejurărilor favorabile ei. Însuși participarea în proces a apărătorului reprezintă o realizare a dreptului învinuitului la apărare.

În literatura de specialitate întâlnim argumente în favoarea admiterii pentru participarea la ședința de judecată a rudelor inculpatului, a reprezentanților legali, ba chiar mai mult, și a reprezentanților comitetului sindical, a anumitor organizații obștești. Acest punct de vedere este susținut, de exemplu, de autorul V. Bozrov, care presupune că persoanele nominalizate urmează să fie admise în vederea apărării intereselor învinuitului, inculpatului nu doar la etapa examinării cauzei, ci și la urmărirea penală. Limitarea și îngrădirea participării lor la urmărirea penală este examinată în calitate de încălcare a dreptului învinuitului la apărare²⁴. Cu această părere nu putem fi de acord, deoarece lipsa unei pregătiri speciale, a experienței în domeniu nu le va permite persoanelor respective de a înfăptui o asistență juridică de calitate. Ele nu vor avea nimic de contrapuz cunoștințelor și experienței practice a persoanelor care efectuează urmărirea penală și care susțin învinuirea din numele statului. Deosebirea dintre apărarea calificată și necalificată și-a găsit reflectare și în anumite norme de drept, cum ar fi, de exemplu Legea Republicii Moldova „Cu privire la asistența juridică garantată de stat”, nr. 198-XVI din 26.07.2007²⁵, care garantează fiecărui cetățean a Republicii Moldova, și nu numai, asistență juridică calificată garantată de stat.

Funcția apărării apare din momentul în care avocatul a acceptat să ofere servicii de apărare unei anumite persoane concrete. În literatura de specialitate a fost expuse diferite opinii cu referire la acest subiect. Astfel, autorul Ă. D. Sinaiskii menționa că momentul acceptării apărării este determinat de încheierea contractului de asistență juridică cu clientul și de eliberarea mandatului în acest sens²⁶. Autorul Iu. I. Stețovski, pune momentul acceptării apărării în funcție de acordul de voință al învinuitului (inculpatului) și a persoanei căreia aceștia s-au adresat în vederea exercitării apărării. În opinia acestui autor, acordul de voință în sensul dat poate surveni după luarea momentului în care avocatul a luat cunoștință

²⁴ Бозров В. Действующий УПК ограничивает право обвиняемого на защиту. // Российская юстиция. 1999, №12, с. 25.

²⁵ Monitorul Oficial nr. 157-160/164 din 05.10.2007.

²⁶ Синайский Э. Д. Развитие этических основ в деятельности адвокатуры. Л., 1966, с. 78.

²² Христоматия по уголовному процессу России. / Составитель Э. Ф. Куцова. М., 1999, с. 173

²³ Чельцов М. А. Уголовный процесс. М., 1948, с. 218.

de materialele cauzei și după discuția cu învinuitul în condiții de confidențialitate²⁷. Acest punct de vedere a fost exprimat și de G. M. Șafir²⁸. Noi, însă, evidențiem că această ordine poate fi aplicată doar în situația intervenirii avocatului pentru prima dată în cauză la etapa examinării cauzei. Intervenind în procesul penal la etapa urmăririi penale, până la finalizarea acesteia, avocatul, din considerentele care ne sunt cunoscute, nu poate obține informații asupra cauzei de la ofițerul de urmărire penală cu excepția acelor date care-i sunt cunoscute clientului său. În situația necesității de a interveni ca avocat în cadrul cauzei aflate în instanța de judecată, avocatul are dreptul de a se refuza de acest dosar din orice motive, inclusiv și din categoria celor care nu au atribuție și legătură la cauza vizată, cum ar fi, de exemplu, apariția unui client ce oferă un onorariu mai mare (în situațiile de imposibilitate de a participa concomitent în ambele cauze penale). Momentul acceptării apărării urmează a fi determinat prin acordul de voință, prin acordul avocatului de a participa în cauza penală în calitate de apărător. Nivelul de pregătire profesională a avocatului trebuie să-i permită acestuia de a-și determina posibilitatea participării într-o cauză penală concretă imediat la momentul adresării clientului în acest sens.

Esența participării avocatului în proces constă în faptul că el urmează să elaboreze, în baza probelor strânse în cadrul cauzei penale, versiunea sa verosimilă a comportamentului persoanei apărute. Acolo unde apărarea este extrem de dificilă, ea este cu mult mai necesară și inculpatului, și societății, deoarece nu sunt întâlnite astfel de cauze penale în care apărarea nu ar avea posibilitatea de a depista și invoca circumstanțe și împrejurări capabile de a diminua vinovăția persoanei.

Funcția apărării în procesul penal poate fi realizată și înfăptuită de către subiecți, deoarece aceștia sunt abilitați cu dreptul la apărare.

Dreptul la apărare reprezintă prin sine cumulul tuturor drepturilor procesuale, oferite învinuitului de către legea procesual penală în vederea apărării de la învinuirea care i se aduce. Autorul Iu. D. Livșișț determină dreptul la apărare ca o noțiune co-

lectivă, ce presupune cumulul tuturor drepturilor procesuale, oferite învinuitului de către legea de procedură penală în vederea apărării de la învinuirea înaintată. Folosindu-se de drepturi procesuale penale largi oferite prin lege, învinuitul în procesul penal obține posibilitatea reală de a contesta învinuirea ce i se aduce, de a o combate totalmente sau în parte, prezentând probe și invocând argumente în apărarea sa²⁹. Acest punct de vedere este împărtășit și de alți savanți, ca de exemplu, de Iu. I. Stețovschi³⁰. În ceea ce ține de părerea noastră cu referire la acest subiect, menționăm că dreptul la apărare include în sine următoarele componente:

- a) oferirea mijloacelor procesuale învinuitului în vederea apărării de la învinuirea care i se aduce;
- b) dreptul de a beneficia de serviciile unui avocat;
- c) obligațiunea organului de urmărire penală, a procurorului și a instanței de judecată de a asigura învinuitului posibilitatea de a se apăra prin toate mijloacele și modalitățile stabilite prin lege de la învinuirea care i se aduce.

Asigurarea dreptului la apărare este un principiu fundamental al procesului penal, potrivit căruia dreptul de apărare este garantat învinuitului sau inculpatului, precum și celorlalte părți pe tot parcursul procesului penal, în condițiile prevăzute de lege. Actul procesual efectuat cu încălcarea dreptului de apărare al părții și prin care se cauzează o vătămare care nu poate fi înlăturată altfel, sau cu încălcarea dispozițiilor privitoare la asistența obligatorie a inculpatului, se sancționează cu anularea aceluia act. Garantarea dreptului la apărare în tot cursul procesului este prevăzută ca un principiu fundamental în Constituția Republicii Moldova (art. 26). Pentru garantarea dreptului de apărare al bănuitului, învinuitului, inculpatului, precum și al celorlalte părți, în Codul de procedură penală al Republicii Moldova sunt prevăzute dispoziții care asigură realizarea acestui drept³¹.

Dreptul de apărare nu trebuie confundat cu asistența apărătorului. Dreptul de apărare constă în totalitatea prerogativelor, facultăților și posibilităților pe care, potrivit legii, le au justițiabilii pentru apărarea intereselor lor. Asistența apărătorului este unul

²⁷ Стецовский Ю. И. О процессуальной самостоятельности адвоката-защитника. / Советская юстиция. 1966, №16. С. 12-14.

²⁸ Шафир Г. М. Об эффективности судебной защиты. / Роль защиты в установлении материальной истины в советском уголовном процессе. Л., 1966, с. 18.

²⁹ Лившиц Ю. Д. Уголовный процесс Казахской ССР. Общая часть. Алма-Ата, 1989, с. 42.

³⁰ Стецовский Ю. И. Уголовно-процессуальная деятельность защитника. М., 1982, с. 3

³¹ Rusu Vitalie, Gavajuc Stela, Gheorghieș Alexandru ș.a. Dicționar de drept procesual penal. Ed. PONTOS. Chișinău, 2012, p. 95.

din componentele dreptului de apărare și se realizează prin darea de sfaturi și îndrumări, întocmirea de cereri și demersuri³².

Conform art. 17 Cod de procedură penală al Republicii Moldova: „În tot cursul procesului penal, părțile (bănuitul, învinuitul, inculpatul, partea vătămată, partea civilă, partea civilmente responsabilă) au dreptul să fie asistate sau, după caz, reprezentate de un apărător ales sau de un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat. Organul de urmărire penală și instanța judecătorească sunt obligate să asigure participanților la procesul penal deplina exercitare a drepturilor lor procesuale. Organul de urmărire penală și instanța sunt obligate să asigure bănuितului, învinuitului, inculpatului dreptul la asistență juridică calificată din partea unui apărător ales de el sau a unui avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, independent de aceste organe. La audierea părții vătămate și a martorului, organul de urmărire penală nu este în drept să interzică prezența avocatului invitat de persoana audiată în calitate de reprezentant. În cazul în care bănuitul, învinuitul, inculpatul nu au mijloace de a plăti apărătorul, ei sunt asistați gratuit de câte un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat”.

Dreptul de apărare este unul complex, acesta cuprinzând următoarele aspecte: 1) posibilitatea părților de a se apăra singure în procesul penal; 2) obligația organelor judiciare de a avea în vedere, din oficiu, și aspectele favorabile părților; 3) posibilitatea sau, în cazurile prevăzute de lege, obligația acordării asistenței juridice în procesul penal³³.

Astfel, observăm că pe lângă asistența unui avocat legea procesual penală prevede și alte mijloace care realizează dreptul de apărare. Organele de urmărire penală sunt obligate, în virtutea principiului oficialității, să aibă în vedere din oficiu toate aspectele care sunt în favoarea părții (art. 19 Cod de procedură penală al Republicii Moldova). În legea procesual penală majoritatea normelor ce reglementează drepturile și obligațiile părților implicate în cauză, în special bănuितului, învinuitului și inculpatului, sunt axate pe realizarea eficientă a apărării lor³⁴.

³² Vintilă Dongoroz, Siegfried Kahane, George Antoniu, Constantin Bulai, Nicoleta Iliescu, Rodica Stănoiu. Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român. Partea generală. Vol. V. Editura Academiei Române. ALL BECK, București, 2003, p. 173.

³³ A se vedea: Nicolae Volonciu. Tratat de procedură penală. Partea generală. Volumul I. Ed. Paideia. București, 1998, p. 108.

³⁴ Igor Dolea, Roman Dumitru, Tatiana Vizdoagă ș.a. Drept procesual penal. Ed. Cartier Juridic. Chișinău, 2005, p. 97.

Dreptul la apărare nu se reduce doar la realizarea acestuia prin intermediul sau numai cu prezența unui avocat. Toți participanții la procesul penal sunt asigurați sub aspectul deplinei exercitări a drepturilor lor procesuale în condițiile prevăzute de lege, aici fiind incluse posibilitățile, prerogativele și facultățile exercitării apărării unei persoane. Astfel, dreptul la apărare implică și dreptul persoanei de a se apăra singură, cu excepția situațiilor de participare obligatorie a apărătorului.

Scopul dreptului la apărare este acela de a se realiza o justiție eficientă și să fie eliminată orice posibilitate de eroare judiciară. De aceea, dreptul la apărare este consacrat în toate legislațiile moderne, fiind înscris în majoritatea Constituțiilor statelor, dar și în norme ale dreptului internațional. Evidențiem dintre acestea Declarația Universală a Drepturilor Omului – adoptată în 1948 și Convenția Europeană pentru Drepturile Omului – adoptată în 1959, care au consacrat și ele dreptul de apărare printre drepturile fundamentale ale omului³⁵. Astfel, de exemplu, lit.) c din pct. 3) al art. 6 al acestei Convenții, stipulează că orice persoană acuzată de o infracțiune are dreptul să se apere singură sau să fie asistată de un apărător ales de ea, iar dacă nu dispune de mijloace necesare pentru al-l plăti, să poată fi asigurată în mod gratuit de un avocat din oficiu, atunci când interesele justiției o cer.

În Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție din 09.XI.1998, nr. 30 „Cu privire la practica aplicării legilor pentru asigurarea dreptului la apărare în procedura penală a bănuितului, învinuitului, inculpatului” la pct. 6, erau stabilite condițiile când interesele justiției cereau prezența avocatului, acestea fiind următoarele: a) în caz de complexitate sporită a cauzei; b) în funcție de capacitatea bănuितului, învinuitului, inculpatului de a se apăra singur; c) în funcție de importanța și pericolul faptei de comiterea căreia este bănuită sau învinuită persoana. Aceasta Hotărâre a fost abrogată, fiind înlocuită prin Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la practica aplicării legislației pentru asigurarea dreptului la apărare al bănuितului, învinuitului, inculpatului și condamnatului în procedura penală”, nr. 11 din 24.12.2010³⁶.

³⁵ Jidovu Nicu. Drept procesual penal. Ediția a 2-a. Ed. C. H. BECK. București, 2007, p. 45-46.

³⁶ Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2011, nr. 2-3.

Conform art. 66, alin. 1 Cod de procedură penală al Republicii Moldova: „Învinuitul sau, după caz, inculpatul are dreptul la apărare. Organul de urmărire penală sau, după caz, instanța de judecată îi asigură învinuitului, inculpatului posibilitatea de a-și exercita dreptul la apărare prin toate mijloacele și metodele neinterzise de lege”. Toate părțile au dreptul la asistență juridică, asigurată de o persoană calificată (avocat). Activitatea avocatului se realizează prin consultații și cereri cu caracter juridic, asistență și reprezentare juridică în fața organelor judiciare și prin orice alte mijloace și căi proprii exercitării dreptului de apărare, în condițiile legii. Faptul că în anumite cazuri, apărarea este obligatorie, reprezintă o garanție pentru înfăptuirea în cele mai bune condiții a justiției în cazurile respective³⁷. Actele încheiate cu nerespectarea dispozițiilor legale referitoare la asistarea bănuțului, învinuitului, inculpatului de către apărător, când asistența juridică este obligatorie, sunt lovite de nulitate absolută. Potrivit legislației, bănuțul, fiind persoana fizică față de care există anumite probe că a săvârșit o infracțiune până la punerea ei sub învinuire, are dreptul la apărare. El are dreptul să știe de ce este bănuț și, în legătură cu aceasta, imediat după reținere sau după ce i s-a adus la cunoștință hotărârea despre aplicarea măsurii preventive sau recunoașterea în calitate de bănuț, să fie informat în prezența apărătorului despre conținutul bănuțelii, să primească consultație juridică din partea apărătorului, în condiții confidențiale, până la începutul primei audieri în calitate de bănuț. Bănuțul beneficiază de asistența unui apărător ales de el. Dacă nu are mijloace pentru a plăti apărătorul, el are dreptul să fie asistat în mod gratuit de către un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, iar în cazurile admise de lege, să renunțe la apărător și să se apere el însuși. Numărul și durata întrevederilor bănuțului cu apărătorul său, în condiții confidențiale, sunt nelimitate. El este audiat ulterior doar în prezența apărătorului și participă la efectuarea acțiunilor procesuale fiind asistat de apărător³⁸. Astfel, de exemplu, în hotărârea CEDO din 6 octombrie 2009, în cauza *Petru Roșca c. Moldovei*, Curtea a notat că “reclamantul s-a

plâns cu privire la sancționarea sa în absența unui avocat și fără a i se oferi timp suficient și facilități pentru a-și pregăti apărarea. Mai mult, fiind închis într-o cameră de detenție peste noapte și fiind adus în fața instanței a doua zi dimineața, reclamantul nu a avut posibilitatea să se pregătească pentru această ședință. Starea sănătății s-a agravat peste noapte și el a fost, în general, incapabil să se prezinte adecvat în fața judecătii. Curtea a constatat faptul că reclamantul a solicitat asistența unui avocat și timp suficient pentru a-și pregăti apărarea. Chiar și în absența unei astfel de cereri, instanța națională ar fi trebuit să realizeze că, după o noapte petrecută în detenție și după ce reclamantul a examinat doar procesul-verbal de reținere, acesta nu poate fi în stare să se pregătească pentru audiere, adică să poată identifica martorii în favoarea sa sau să beneficieze de o examinare medicală. Prin urmare, în aceste circumstanțe, indiferent dacă a existat sau nu cererea de a i se acorda timp și facilități reclamantului pentru a-și pregăti apărarea, instanța ar fi trebuit să-i ofere din oficiu această oportunitate. În lumina celor enunțate mai sus, Curtea a concluzionat că, în cazul de față, a existat o încălcare a Articolului 6 §1 în conexitate cu Articolul 6 §3 litera (c) și (d) din Convenție.³⁹ Învinuitul, care reprezintă persoana fizică față de care s-a emis o ordonanță de punere sub învinuire, și inculpatul, fiind persoana în privința căreia cauza a fost trimisă în judecată, dispun de anumite drepturi, și anume: în caz de reținere, să primească consultație juridică din partea apărătorului până la începutul primei audieri în calitate de învinuit; din momentul punerii sub învinuire, să fie asistat de un apărător ales de el, iar dacă nu are mijloace de a plăti apărătorul, să fie asistat în mod gratuit de un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, precum și, în cazurile admise de lege, să renunțe la apărător și să se apere el însuși; să aibă întrevederi cu apărătorul său în condiții confidențiale, fără a se limita numărul și durata lor; dacă acceptă să fie audiat, la cererea sa, să fie audiat în prezența apărătorului; să participe la efectuarea acțiunilor procesuale fiind asistat de apărător⁴⁰. Astfel, de exemplu, în cauza *Magee c. Marii*

³⁷ Jidovu Nicu. Op. cit., p. 48.

³⁸ Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la practica aplicării legislației pentru asigurarea dreptului la apărare al bănuțului, învinuitului, inculpatului și condamnatului în procedura penală”, nr. 11 din 24.12.2010, pct. 4.

³⁹ Hotărârea CEDO din 6 octombrie 2009, în cauza *Petru Roșca vs Moldova*.

⁴⁰ Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la practica aplicării legislației pentru asigurarea dreptului la apărare al bănuțului, învinuitului, inculpatului și condamnatului în procedura penală”, nr. 11 din 24.12.2010, pct. 5.

Britanii, Curtea a precizat următoarele: "Utilizarea unor mărturii oferite în condițiile lipsei asistenței juridice în materie penală poate aduce atingere dreptului la un proces echitabil. Acesta a fost privat de asistența unui apărător timp de 48 de ore, timp în care a fost interogată îndelung și ținută în izolare față de alți deținuți. Acest fapt, combinat cu austeritatea condițiilor de detenție, rezultate din rapoartele Comitetului pentru prevenirea torturii, au fost create pentru a exercita o presiune psihologică asupra deținuților și pentru a slăbi dorința acestuia de a păstra tăcerea. Pentru a asigura echitatea procedurii, reclamantul ar fi trebuit să aibă acces la un avocat de la începutul interogatoriului său, ceea ce ar fi putut contrabalansa atmosfera intimidantă. Curtea a constatat că refuzul de a i se permite asistența unui avocat pentru o perioadă atât de lungă a dus atingere iremediabilă dreptului său la apărare și este incompatibilă cu drepturile pe care art.6 le acordă unui inculpat⁴¹." În procesul penal al SUA, învinuitul are dreptul de a renunța de la dreptul său la serviciile avocatului, reprezentându-și de unul singur drepturile sale în ședința de judecată. Astfel, de exemplu, în cauza *Faretta vs California*, învinuitului i s-a permis de a-și apăra de unul singur drepturile⁴². După o anumită perioadă de timp, instant a desemnat un avocat public pentru învinuit, din considerentul că acesta nu avea suficientă pregătire pentru a se apăra de unul singur. Învinuitul a fost condamnat, însă ulterior, Curtea Supremă a SUA a casat sentința de condamnare, indicând asupra faptului că „dreptul la apărare este oferit nemijlocit învinuitului⁴³”. În procesul penal al SUA, dreptul la asistența avocatului presupune un ajutor efectiv din partea acestuia, fapt menționat de Curtea Supremă a SUA în cauza *Strickland vs Washington*⁴⁴.

Menționăm și faptul că determinarea faptului dacă interesele justiției cer asistența obligatorie a apărătorului depinde de complexitatea cazului, de capacitatea bănuțitului, învinuitului sau inculpatului de a se apăra singur, de importanța și pericolul faptei, de a cărei comitere este bănuțită sau învinuită

persoana, și de sentința probabilă⁴⁵. Ca de exemplu, în hotărârea în cauza *Biba c. Greciei*, Curtea a reținut următoarele: "În anumite condiții, interesele justiției obligă statul să îi asigure inculpatului un apărător din oficiu. Cu privire la problema de a ști dacă interesele justiției impuneau acordarea unei asistențe juridice gratuite, gravitatea infracțiunii de care era acuzat reclamantul și severitatea pedepsei pe care o risca trebuiau luate în calcul. În plus, complexitatea procedurii de recurs, asociată faptului că reclamantul era străin și nu vorbea decât parțial greaca, făceau ca pregătirea recursului să fie imposibilă fără asistență juridică. De aceea, art.6 a fost violat⁴⁶." De asemenea, în hotărârea *Correia de Matos c. Portugaliei*, CEDO a menționat că decizia de a permite unui acuzat penal să se apere singur sau de a-i desemna un avocat din oficiu intră în marja de apreciere a statelor contractante care sunt mai bine plasate decât Curtea pentru a alege mijloacele cele mai utile întru a permite sistemului lor judiciar să garanteze dreptul la apărare, aspectul esențial fiind acela ca persoana în cauză să poată prezenta o apărare conformă cu exigențele unei proceduri echitabile. În speță, motivele reținute pentru a impune asigurarea apărării unui avocat par să fi fost pertinente și suficiente. Este vorba, în realitate, de o măsură luată în interesul celui acuzat și care viza apărarea eficace a acestuia, astfel încât instanțele naționale ar fi putut, în mod legitim, să considere că interesele justiției impuneau desemnarea obligatorie a unui avocat. Faptul că acuzatul era, la rândul său, avocat nu schimbă această constatare, câtă vreme o persoană acuzată nu poate să evalueze de fiecare dată interesele în joc și să-și asigure o apărare eficace. În speță, Curtea a considerat că apărarea reclamantului a fost corect asigurată⁴⁷.

Dreptul la apărare, ca drept fundamental, este garantat, cel puțin formal, aceasta reieșind din multitudinea de norme juridice de drept material sau procesual, care se referă la conținutul, exercitarea și garanțiile acestuia. Existența cadrului legal, necesar pentru garantarea dreptului la apărare, este o premiză necesară, însă nu este și suficientă. Numai

⁴¹ Hotărârea CEDO din 26.09.2000, în cauza *Magee vs. Marea Britanie*.

⁴² Cauza *Faretta vs California*, 422 U.S. 806 (1975).

⁴³ O astfel de poziție a fost expusă și în cauza *Martinez vs. Court of Appeal of California*, 528 U.S. 152 (2000).

⁴⁴ Cauza *Strickland vs Washington*, 466 U.S. 668, 685 (1984).

⁴⁵ Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la practica aplicării legislației pentru asigurarea dreptului la apărare al bănuțitului, învinuitului, inculpatului și condamnatului în procedura penală”, nr. 11 din 24.12.2010, pct. 9.

⁴⁶ Hotărârea CEDO din 26 septembrie 2000, în cauza *Biba vs Grecia*.

⁴⁷ Hotărârea CEDO din 15 noiembrie 2001, în cauza *Correia de Matos vs Portugalia*.

o aplicare corectă a normelor de drept material și procesual, privitoare la dreptul la apărare, poate garanta eficient acest drept. Legislația Republicii Moldova privind asigurarea dreptului la apărare, în cadrul cauzelor penale, se plasează la nivelul normelor juridice internaționale ale Uniunii Europene, ceea ce reflectă structurile și principiile democratice ale statului de drept.⁴⁸ Dreptul la apărare și activitatea în sensul realizării ei au un caracter publico-juridic, deoarece statul și societatea sunt cointeresate în apărarea drepturilor cetățenilor săi. Această prevedere rezultă din conținutul art. 26 din Constituția Republicii Moldova. Procesul penal, ca nici o altă ramură de drept afectează, îngreșează drepturile și libertățile cetățenilor, din care considerent statul este cointeresat nu doar în faptul oferirii organelor de drept a unor largi împuterniciri, dar și în a apăra proprii cetățeni de la măsurile de constrângere penale și procesual penale nejustificate. Democratismul și valoarea socială a dreptului constă și în faptul că ea este chemată de a asigura limitarea măsurilor de constrângere statală în cadrul libertăților generate de necesitățile societății. Astfel, posibilitatea samavolniciei în activitatea organelor cu funcții de constrângere statală urmează a fi dur limitată prin intermediul anumitor instituții juridice, unul dintre care se prezintă a fi instituția apărătorilor profesioniști. Anume profesioniști, din considerentul că nu putem fi de acord cu cele menționate de către vestitul savant rus I. Ia. Foinițchi, precum că „învinuitul, cointeresat în deznodământul cauzei, poate să se apere cu succes și de unul singur⁴⁹”. Incorectitudinea acestei păreri, în viziunea noastră, constă în faptul că necunoașterea legii nu-i permite lui de a lupta împotriva pozițiilor acuzatorului de stat, care în mod obligatoriu are nu doar studii superioare juridice, ci și o experiență de lucru în domeniu. Egalitatea participanților (părților) la ședința de judecată presupune, după noi, nu doar drepturi egale, dar și posibilități egale, care pot fi realizate doar de către persoanele ce dispun de un nivel de cunoștință, determinate de obținerea studiilor juridice superioare. Anume din acest considerent, reprezentanții legali ai învinuitului, rudele apropiate ale acestuia nu pot fi admise de către instanța de judecată în calitate de apărători.

⁴⁸ Vesco Ivan. Acordarea asistenței juridice de către avocat în faza urmăririi penale. Autoreferatul tezei de doctor în drept. Chișinău, 2011, p. 11.

⁴⁹ Хрестоматия по уголовному процессу России. / Составитель Э. Ф. Куцова. М., 1999, с. 97.

Apărarea insistentă, calificată și principială constituie, în viziunea autorului Ia. S. Avrah, o garanție a faptului că cel nevinovat nu va fi condamnat și că nici o hotărâre, luată de organul de urmărire penală sau de instanța de judecată nu va încălca drepturile și interesele legitime ale învinuitului⁵⁰. Un punct de vedere similar a fost expus, la timpul său, și de către autorul Iu. I. Stețovschi, care presupunea că dacă învinuiește un jurist profesionist, cu experiență (anchetatorul penal, procurorul), apoi urmează să i se opună, să-i țină piept un apărător care posedă aceleași calități, și nu doar învinuitul care, de obicei, nu are cunoștințe și nu este versat în domeniul jurisprudenței⁵¹. Apărătorul nu este obligat să-i acorde ajutor instanței de judecată în stabilirea adevărului în cadrul dosarului penal, el având în cadrul ședinței de judecată o singură obligațiune funcțională – realizarea apărării. Pentru îndeplinirea acestei sarcini, apărătorul este obligat să întreprindă și să îndeplinească tot posibilul, utilizând orice mijloace legale, în vederea stabilirii împrejurărilor și circumstanțelor care înlătură sau atenuează răspunderea inculpatului și pentru acordarea asistenței juridice. Îndeplinind această sarcină, apărătorul contribuie în mod obiectiv la îndeplinirea actului de justiție, fără a-și pune subiectiv în fața sa astfel de obiective. De aceea considerăm, că nu putem fi de acord pe deplin cu părerea autorului Iu. I. Stețovschi referitoare la faptul că avocatul îndeplinește funcția publico-juridică care se manifestă în aceea că el acționează în interesul statului și al societății, contribuie la stabilirea adevărului, la întărirea legalității, exercitând o influență educativă asupra cetățenilor⁵². Apărătorul acționează doar în interesul clientului său, și nu în interesul statului și al societății. Apărătorul nu trebuie să recunoască învinuirea și să participe, faptic, în calitate de acuzator, chiar și dacă este de acord în totalitate sau parțial cu învinuirea și o consideră ca fiind dovedită. Apărătorul, de asemenea, nu poate ocupa poziția care nu este acceptată de către persoana apărată, el fiind legat de poziția clientului său. În activitatea apărătorului predomină întotdeauna interesul personal al clientului său în coraport cu interesul public. Anume din acest considerent apărătorul nu tinde spre clarificarea și

⁵⁰ Аврах Я. С. Психологические проблемы защиты по уголовным делам. Казань, 1972, с. 40.

⁵¹ Стецовский Ю. И. Уголовно-процессуальная деятельность защитника. М., 1982, с. 6.

⁵² Стецовский Ю. И. Советская адвокатура. М., 1989, с. 14-15.

stabilirea adevărului, dacă acesta nu este în interesul persoanei apărute și nu este obligat de a ajuta instanța de judecată, fiindu-i suficient de a demonstra doar corectitudinea anumitor împrejurări și circumstanțe care exclud sau diminuează răspunderea inculpatului. Realizarea principiului contradictorialității în procesul penal necesită de la apărător un spirit activ în sensul prezentării probelor în interesul învinutului sau al combaterii materialului probator prezentat de partea oponentă. Putem fi de acord cu opinia autorului I. L. Petruhin, care presupunea că chiar și în situația unei dovediri certe, de înaltă calitate a faptei infracționale, avocatul profesionist și calificat poate depista circumstanțe capabile de a-l achita pe inculpat sau de a-i reduce gradul de răspundere⁵³.

Mai mulți savanți din domeniul dreptului procesual penal considerau că apărătorul este reprezentantul învinutului. Un astfel de poziție era expusă de către V. S. Strogovici⁵⁴ și Iu. I. Stețovschi⁵⁵, care își argumentau poziția lor prin faptul că apărătorul în instanța de judecată acționează în interesul inculpatului și, fie la dorința lui sau cu acordul acestuia. Nu putem fi de acord în totalitate cu această părere, deoarece legea de procedură penală (art. 69 Cod de procedură penală al Republicii Moldova) prevede situațiile în care participarea apărătorului este obligatorie, refuzul învinutului, inculpatului de la serviciile apărătorului nefiind acceptat. Următoarea opinie cu referire la poziția procesuală a apărătorului constă în faptul că acesta este un participant de sine stătător al activității procesuale penale. Acest punct de vedere era expus de către autorii Gh. P. Sarchiseanț⁵⁶ și P. S. Ȃlichind⁵⁷. Alți savanți procesualiști au întreprins încercarea de a combina aceste puncte de vedere, cum ar fi cazul autorului Anașchin Gh. P. care expunea părerea că apărătorul este ajutorul instanței și reprezentantului și, doar într-o anumită măsură, subiect al examinării și aprecierii probelor, parte independentă în cadrul procesului. În mod absolut evident, nu putem fi de acord cu poziția ex-

pusă, din considerentul că apărătorul este un subiect independent al procesului penal, deoarece poate apărea în proces nu doar la dorința învinutului, ci și în afara voinței lui în acest sens (în cauzele penale în care participarea apărătorului este obligatorie – art. 69 Cod de procedură penală al Republicii Moldova). Acționând în interesul clientului său, apărătorul, în același timp, alege de sine stătător tactica apărării, determină acțiunile concrete, necesare de a fi întreprinse în vederea înfăptuirii apărării și obținerii unui rezultat concret, determinat. Exceptând faptul că apărătorul este obligat să urmeze poziția învinutului, el are dreptul să nu fie de acord cu aceasta într-un singur caz – dacă învinutul, inculpatul se declară ca fiind vinovat, iar apărătorul este convins de nevinovăția lui. Independența apărătorului în calitate de subiect al procesului se manifestă și ceea ce apărătorul, de regulă, singur determină poziția și nu acceptă smerit poziția ilegală și nefundamentată a învinutului, inculpatului. După cum menționează corect P. S. Ȃlikind „...legătura dintre apărător și client nici într-un caz nu este absolută. Coordonarea liniei poziției comune este una dintre condițiile necesare ale unei apărări eficiente. Totodată, cerința coordonării poziționale nu urmează fi interpretată drept o cerință a solidarității obligatorii⁵⁸”. Apărătorul nu trebuie să se transforme într-un servitor taciturn al învinutului. Independența apărătorului în instanță se manifestă și în faptul că el nu poate acționa prin intermediul acelorași mijloace care sunt aplicate de către clientul său. Apărătorul nu poate minți instanța, el este obligat să se folosească doar de mijloace și modalități legale în procesul înfăptuirii apărării, adică de cele care sunt admise de lege. Abaterile de la această regulă sunt inadmisibile, cum ar fi de exemplu, denaturarea faptelor, afirmații cu bună-știință false, instigarea martorilor etc. Dacă apărătorul nu este convins în autenticitatea și veracitatea probelor sale, care vorbesc în favoarea clientului său, el este obligat de a le prezenta instanței, deoarece toate dubiile în probarea învinuirii care nu pot fi înlăturate, se interpretează în favoarea inculpatului. Avocatul apărător este obligat să folosească toate modalitățile și mijloacele legale în vederea depistării împrejurărilor și circumstanțelor care-l achită pe inculpat sau care sunt capabile de a diminua răspunderea acestuia. Clarificarea circumstanțelor și a împrejurărilor

⁵³ Петрухин И. Л. Судебные гарантии прав личности. М., 1992, с. 57.

⁵⁴ Строгович М. С. Курс советского уголовного процесса. М., 1958, с. 134.

⁵⁵ Стецовский Ю. И. Советская адвокатура. М., 1989, с. 14.

⁵⁶ Саркисянц Г. П. процессуальное положение защитника. Ташкент, 1967, с. 123.

⁵⁷ Элькинд П. С. Право обвиняемого на защиту в советском уголовном процессе. / Сборник научных трудов. Л., 1967, с. 38.

⁵⁸ Элькинд П. С. Право обвиняемого на защиту в советском уголовном процессе. М., 1967, с. 39.

care influențează asupra poziției învinutului, inculpatului reprezintă activitatea avocatului în sensul obținerii informațiilor care au importanță pentru cauză. În exercitarea dreptului la apărare, recunoscut și garantat de Constituție, de lege, de pactele și tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, avocatul are dreptul de a opta, prin toate mijloacele legale, pentru realizarea liberului acces la justiție, pentru un proces echitabil și soluționat într-un termen rezonabil, indiferent de natura cauzei sau de calitatea părților. Avocatul este obligat să acționeze cu promptitudine în reprezentarea clientului, potrivit cu natura cauzei. Strategiile și tacticile stabilite de avocat trebuie să conducă activitatea acestuia pe principiul folosirii profesiei în favoarea clientului. Avocatul va oferi clientului o opinie legală, onestă cu privire la consecințele de fapt și de drept ale cazului investigat, în limitele informațiilor furnizate de client.⁵⁹ Contradictorialitatea adevărată presupune căutarea continuă de către apărător a argumentelor și dovezilor împotriva învinuirii aduse sau în vederea diminuării, reducerii gradului de răspundere a acestuia⁶⁰.

Funcția apărării la diferite etape ale procesului penal se manifestă în mod diferit. Subiecții apărării au dreptul de a înainta, în cadrul ședinței preliminare, cereri privind anexarea la materialele cauzei a anumitor documente care constituie probe (art. 346, 347 Cod de procedură penală al Republicii Moldova). În unele cazuri, fără cercetarea prealabilă a acestor documente, ar putea apărea anumite dificultăți în cadrul cercetării judecătorești, în sensul cercetării necorespunzătoare sau a respingerii cererii de anexare a acestor documente la materialele cauzei. Mai mult decât atât, punând cauza pe rol, judecătorul are în fața sa poziția argumentată (teza de învinuire) a părții apărării și, nefiind la curent cu poziția apărării nimereste sub influența acuzării, ceea ce în mod evident nu poate influența pozitiv asupra deznodământului procesului. Din acest considerent, participarea apărătorului în cadrul ședinței preliminare îi va permite judecătorului, neexaminând cauza în fond, de a clarifica faptul prezenței cererilor și demersurilor, iar în anumite situații de a interveni și în

vederea luării măsurilor care ar asigura examinarea normală a cauzei penale. De asemenea, părțile (inclusiv apărarea) sunt obligate să prezinte în ședința preliminară lista probelor pe care urmează să le cerceteze în cadrul judecării cauzei, inclusiv cele care nu au fost cercetate pe parcursul urmăririi penale (art. 347, alin. 1 Cod de procedură penală al Republicii Moldova). La etapa examinării cauzei în prima instanță de judecată esența apărării se manifestă în tendința de a demonstra instanței corectitudinea poziției inculpatului și de a combate argumentele învinuirii. Esența activității primei instanțe de judecată constă în faptul că ea stabilește faptele care constituie obiectul examinării cauzei penale, de facto stabilește adevărul în cadrul cauzei penale examinate, deoarece anume adevărul reprezintă condiția obligatorie pentru darea unei sentințe legale și echitabile. Apărătorul, participând la această etapă a procesului penal, întreprinde toate măsurile în vederea clarificării împrejurărilor, depistării probelor care ar mărturisi în beneficiul inculpatului. În acest sens, el intervine cu cereri în vederea ascultării noilor martorilor, reclamării documentelor, dispunerii expertizelor etc.

În cadrul instanței de apel apărătorul are un alt obiectiv și o altă sarcină. Instanța de apel verifică corectitudinea hotărârilor date de prima instanță, de aceea scopul apărării ține de combaterea sentinței care nu corespunde poziției juridice a inculpatului sau, dimpotrivă, susținerea hotărârii judecătorești în cazul în care ea corespunde poziției juridice a părții apărării. Participarea avocatului în procesul penal exercită și o anumită influență educativă asupra persoanelor care au o anumită legătură cu această cauză penală, asupra persoanelor prezente în sala de ședințe, precum și asupra subiecților procesului. Întreaga activitate a avocatului în cadrul procesului penal, și în special discursul în cadrul ședinței, urmează a fi orientate spre formarea unei percepții corecte a dreptului la apărare, a înaltelor idealuri a comportamentului uman față de persoane, a unei atitudini grijulii și atente față de drepturile și interesele legale ale acestora. Atitudinea etică a părților din proces în privința participanților, instanței, precum și a uneia în privința celeilalte reprezintă una din garanțiile obținerii efectului educativ al procesului judiciar penal.

⁵⁹ Statutul profesiei de avocat, nr. 302 din 08.04.2011, art. 56, alin. 1, art. 57, alin. 3, 12. Publicat în Monitorul Oficial nr. 54-57 din 08.04.2011.

⁶⁰ Горя Н. Принцип состязательности и функция защиты в уголовном процессе. // Советская юстиция. 1990, №7, с. 22.

„CINCI MINUTE” DE FILOSOFIE JURIDICĂ

Imediat după sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, juristul german Gustav Radbruch (1878-1949) a publicat în presa germană două articole „Cinci minute de filozofie juridică” și „Nedreptatea legilor și normele supralegale” în care a tratat problema nedreptății legilor naziste.

Radbruch a repudiat atunci teoria pozitivismului juridic și a subliniat imperativul conformității legilor cu drepturile fundamentale ale omului. Potrivit lui Radbruch, judecătorii naziști care susțineau că și-ar fi riscat propriile vieți dacă ar fi declarat nedrepte legile național-socialiste, adoptaseră o „apărare dureroasă”. Din perspectiva lui Radbruch, „ethos-ul judecătorului trebuie orientat spre dreptate cu orice preț, chiar cu prețul vieții sale”.

Aceste articole au stat la baza controverselor Herbert Hart – Lon Fuller, poate cea mai frumoasă dezbateră despre separația dintre drept și morală.

Credem că publicarea în limba română a articolului Cinci minute de filozofie juridică, un text accesibil și pentru nejuristi, va aduce mai multă lumină într-un caz recent mediatizat în Republica Moldova: un caz despre condamnarea la moarte pentru furt, sub imperiul Codului penal al RSSM din 1961, în imperiul sovietic.

Teodor Papuc, traducătorul

(Fünf Minuten Rechtsphilosophie, publicat pentru prima dată în Rhein-Neckar-Zeitung, Heidelberg, 12 septembrie 1945)

Primul minut

„Ordinul este ordin”, i se spune soldatului. „Legea este lege”, spune juristul. Totuși, soldatul nu este obligat să se supună, prin lege sau prin datorie, unui ordin al cărui obiect îl consideră crimă sau delict. Însă juristul – de vreme ce ultimii ius-naturaliști au dispărut cu o sută de ani în urmă – nu recunoaște asemenea excepții de la validitatea unei legi sau de la obligația de supunere a celor vizați. Legea este validă

pentru că este lege, și este lege pentru că, în majoritatea cazurilor, ea prevalează.

Această viziune despre drept și despre validitatea sa (îi spunem teorie pozitivistă) i-a lăsat pe juriști și pe alții asemenea lor neajutorați în fața unor legi arbitrare, crude sau criminale, indiferent de gravitatea lor. În fine, teoria pozitivistă echivalează legea cu puterea; există legi doar acolo unde există putere.

Al doilea minut

S-a încercat completarea sau înlocuirea acestui principiu cu un altul: dreptul este ceea ce este în interesul oamenilor. Cu alte cuvinte, dacă arbitrariul, încălcarea obligațiilor contractuale și nelegitimitatea sunt în interesul oamenilor, ele constituie drept. Practic, tot ce consideră autoritățile statului că este în interesul oamenilor ar constitui drept, iar aici se încadrează diferitele fantezii și capricii despotice, pedeapsa neprevăzută de lege sau de hotărârile judecătorești, uciderea ilegitimă a bolnavilor. S-ar părea că interesul privat al celor de la putere este de fapt un interes public. Într-adevăr, echivalarea dreptului cu beneficiile presupuse sau aparente aduse oamenilor a fost cea care a transformat Rechtsstaat-ul într-un stat al fărădelegii.

Nu, această teorie nu susține că tot ceea ce este în interesul oamenilor constituie drept. Mai degrabă invers: numai ceea ce este drept este în interesul oamenilor.

Al treilea minut

Dreptul este sentimentul dreptății. Dreptate înseamnă să judeci fără să ții cont de persoană, să-i evaluezi pe toți în baza aceluiași standard. Când cineva aprobă asasinarea oponentilor politici sau ordonă uciderea unor oameni de o altă rasă, împărțind în același timp pedepsele cele mai crude și mai degradante pentru fapte similare comise împotriva celor care îi manifestă convingerile, nu putem vorbi nici de drept, nici de dreptate.

Dacă legile înșeală în mod deliberat sentimentul dreptății – de exemplu, prin garantarea și negarea arbitrare ale drepturilor omului – atunci acestor legi le lipsește validitatea. Oamenii nu sunt obligați să le respecte, iar juriștii trebuie să aibă, de asemenea, tăria de a le nega caracterul juridic.

Al patrulea minut

Firește, este adevărat că interesul public, împreună cu dreptatea, reprezintă un obiectiv al dreptului. Firește, legile au o valoare în sine, chiar dacă sunt legi proaste, în special valoarea de a proteja dreptul de incertitudini. Firește, este adevărat că, din cauza imperfecțiunii umane, cele trei valori ale dreptului – interesul public, certitudinea juridică și dreptatea – nu sunt întotdeauna reunite în mod armonios în legi, ultimul refugiu constând în a cântări dacă trebuie să acorzi validitate unor legi proaste, nocive sau injuste, de dragul certitudinii juridice, sau dacă validitatea le trebuie negată, din cauza nedreptății și a nocivității lor sociale. Un lucru trebuie fixat însă pentru totdeauna, în conștiința laicilor, ca și în cea a juriștilor: pot exista legi care sunt atât de nedrepte și atât de nocive din punct de vedere social, încât se impune negarea validității lor, ba chiar a caracterului lor juridic.

Al cincilea minut

Există deci principii de drept care cântăresc mai greu decât orice act normativ, astfel încât orice lege care vine în conflict cu acestea este lipsită de validitate. Principiile în cauză sunt cunoscute sub numele de drept natural sau drept al rațiunii. Fără îndoială, detaliile lor rămân supuse dezbaterilor, însă munca secolelor a creat de fapt un nucleu solid din acestea, iar ele au ajuns să se bucure de un consens de anvergură prin intermediul așa-ziselor declarații de drepturi ale omului și de drepturi civile, în privința unora dintre ele manifestând dubii doar scepticii dogmatici.

În termenii credinței, aceleași gânduri se regăsesc în două versete biblice. Se spune că trebuie să ne supunem învățătorilor noștri care priveghează pentru sufletele noastre[1], dar se mai spune că trebuie să ascultăm pe Dumnezeu mai mult decât pe oameni[2] – și nu este doar o năzuință pioasă, ci și o afirmație validă din punct de vedere juridic. Soluția pentru conflictul dintre aceste două directive nu poate fi identificată apelând la o a treia – potrivit dictonului: „Dați Cezarului cele ce sunt ale Cezarului și lui Dumnezeu cele ce sunt ale lui Dumnezeu”[3]. Pentru că această directivă lasă, de asemenea, linia de demarcație, sub semnul îndoielii. Sau, mai degrabă, lasă pronunțarea soluției de către Dumnezeu, care le vorbește conștiințelor omenești doar în cazuri particulare.

Justiția pentru crimele împotriva umanității nu ar trebui să aibă limite.

Simon Wiesenthal

Justiția militară este pentru justiție ce este muzica militară pentru muzică.

Groucho Marx

Mila este singura baza reală a oricărei **justitii** libere și a oricărei adevărate carități.

Arthur Schopenhauer

[1] *Sfânta Scriptură, Epistola Sf. Apostol Pavel către Evrei 13:17.*

[2] *Ibid, Faptele Sfinților Apostoli 5:29.*

[3] *Ibid, Marcu 12:17.*

POSIBILITĂȚI DE VALORIFICARE A POTENȚIALULUI EXPERTILOR JUDICIARI PARTICULARI ATESTAȚI LA ÎNFĂPTUIREA ACTULUI DE JUSTIȚIE

Anatolie GUȘAN,
expert judiciar particular de categorie superioară

Din experiența proprie de expert judiciar în domeniul expertizei judiciare, am constatat că, în practica judiciară din Republica Moldova, persistă unele curențe, legate atât de modalitatea de utilizare a rapoartelor de expertiză judiciară și de constatare tehnico-științifică în calitate de probe, dar și de valorificarea posibilităților de efectuare a expertizelor și constatărilor tehnico-științifice, fapte constatate și de experții judiciari din instituțiile specializate de stat, și de către experții judiciari particulari atestați.

În acest context, menționăm că, adesea, se confundă noțiunile de expertiza judiciară și de constatare tehnico-științifică, statutul expertului judiciar și al specialistului, se subapreciază valoarea juridică a raportului de constatare tehnico-științifică. Totodată, conform practicii judiciare existente, expertizele judiciare se poruncesc preponderent experților din instituțiile specializate de stat, care sunt suprasolicitate și dispun de resurse limitate de efectuare a lor în termene rezonabile, ceea ce duce la tergiversarea examinării cauzelor. În același timp, se valorifică insuficient potențialul existent al experților judiciari particulari atestați, statutul cărora nu diferă de cel al experților de stat. Mai mult ca atât, majoritatea experților judiciari particulari sunt foști experți judiciari din instituțiile specializate de stat (pensionari, demisionari) sau cadre științifico-didactice din instituțiile de învățământ superior, care posedă o calificare profesională înaltă, o vastă experiență în specialitate, posibilități de efectuare calitativă și

în termene restrânse a expertizelor și a constatărilor tehnico-științifice solicitate. Actualmente, în Registrul de Stat al Experților Judiciari Atestați sunt incluși 13 experți judiciari particulari de diferite specialități (lista cu informațiile detaliate, inclusiv datele de contact, este plasată pe site-ul oficial al Ministerului Justiției, la rubrica "Persoane autorizate. Experți judiciari").

Curențele menționate pot fi eliminate prin cunoașterea și aplicarea întocmai a prevederilor legislației în vigoare, care se cuprind în cadrul normativ, ce reglementează domeniul expertizei judiciare, și anume:

1. Legea Nr.1086-XIV din 23.06.2000 „Cu privire la expertiza judiciară, constatățile tehnico-științifice și medico-legale”;
2. Codul de procedură civilă (art. 117-160);
3. Codul de procedură penală (art. 87-89, 93, 139-157);
4. Codul contravențional (art. 389, 390, 425, 426);
5. Regulamentul unic cu privire la atestarea experților judiciari aprobat prin ordinul Ministerului Justiției din 28.12.2004;
6. Hotărârea Guvernului nr. 1147 din 22.09.2003 „Cu privire la aprobarea Registrului de Stat al experților judiciari atestați”.

Astfel, conform prevederilor acestui cadru normativ, sunt definite noțiunile-cheie din domeniul expertizei judiciare menționate, și anume:

Expertiza judiciară

- este o activitate științifico-practică, care constă în efectuarea de către expert, în scopul aflării adevărului, a unor cercetări privind obiectele materiale, organismul uman, fenomenele și procesele ce ar putea conține informații importante despre circumstanțele cauzelor examinate de organele de urmărire penală și de instanța judecătorească;
- se efectuează în procedura civilă, penală și administrativă la ordonarea organului de urmărire penală, a procurorului, a organului împuternicit să examineze cazurile cu privire la contravențiile administrative, a instanței judecătorești din oficiu sau la cererea părților;
- se efectuează de către experții instituțiilor specializate de stat din sistemul Ministerului Justiției, Ministerului Sănătății, din subdiviziunile tehnico-criminalistice operative sau de expertiză judiciară ale Ministerului Afacerilor Interne, ale Centrului Național Anticorupție, ale Ministerului Apărării și ale Serviciului de Informații și Securitate, de către experții particulari, incluși în Registrul de stat al experților judiciari atestați (cu excepția expertizelor în cauzele penale privind infracțiunile comise împotriva vieții, sănătății, libertății și demnității persoanei), precum și de către alte persoane competente, desemnate de ofițerul de urmărire penală, de procuror sau de instanța judecătorească.

Constatarea tehnico-științifică

- este o activitate efectuată de către specialist în cadrul acțiunii procesuale, sau de sine stătător;
- se efectuează la ordonarea organului de urmărire penală, a instanței judecătorești, a organului împuternicit să examineze cazurile cu privire la contravențiile administrative, a Avocatului Poporului, Avocatului Poporului pentru drepturile copilului, precum și la cererea persoanei fizice și juridice.

Statutul expertului judiciar

- este definit prin prevederile Legii nr.1086-XIV din 23.06.2000 „Cu privire la expertiza judiciară, constatările tehnico-științifice și medico-legale”, cât și prin prevederile codurilor de procedură civilă, penală și a codului contravențional.

Statutul specialistului

- este definit prin prevederile Codului de procedură civilă, Codului de procedură penală și ale Codului contravențional.

Valoarea juridică a rapoartelor de expertiză judiciară și de constatare tehnico-științifică

- la efectuarea constatărilor tehnico-științifice se aplică aceleași reguli și metodici și se utilizează aceleași utilaje ca și la efectuarea expertizei judiciare, iar rezultatele acestora au aceeași valoare juridică.

Posibilități de valorificare a potențialului experților judiciari particulari atestați, incluși în Registrul de Stat

1. La solicitarea persoanelor fizice și juridice, înainte de adresarea cererii de chemare în judecată, poate fi efectuată de către un expert judiciar particular, în calitate de specialist, o constatare tehnico-științifică pentru soluționarea unor probleme, ce prezintă interes, pornind de la subiectul litigiului, fapt ce ar oferi informații importante pentru analiza circumstanțelor și evaluarea corectă a perspectivei examinării litigiului în instanță. În cazul înaintării cererii de chemare în judecată, raportul de constatare tehnico-științifică poate fi anexat în calitate de probă, fapt ce ar contribui esențial la dinamizarea și reducerea termenului de examinare a cauzei. Faptul că acest raport a fost întocmit de un specialist, care are concomitent și statutul de expert judiciar particular atestat și inclus în Registrul de Stat, ar contribui esențial la sporirea credibilității și ponderii raportului în calitate de probă.
2. În cazul solicitării în procesul judiciar de către una dintre părți a efectuării unei expertize judiciare, cu desemnarea unui expert judiciar, din cadrul unei instituții specializate de stat sau particular, cealaltă parte, la dorință, poate să solicite ca această expertiză să fie efectuată în comisie, cu includerea unui expert judiciar particular, propus de această parte. Efectuarea expertizei în comisie de către doi experți, fiecare fiind desemnat la solicitarea uneia din părți, ar spori esențial calitatea, gradul de credibilitate și ponderea ca probă a raportului de expertiză.

3. La solicitarea uneia dintre părți sau a alor participanți la proces, un expert particular poate participa în calitate de specialist, împuternicit prin procură, la investigațiile expertului/expertilor, desemnat/ți din oficiu, pentru efectuarea expertizei judiciare, de către organele de urmărire penală sau instanțele de judecată, în conformitate cu prevederile legislației în vigoare. Aceasta ar spori gradul de transparență și ar asigura monitorizarea profesionistă a procedurii de efectuare a expertizei judiciare.
4. La solicitarea uneia dintre părți în proces, un expert particular poate fi invitat să participe în ședința de judecată pentru elucidarea anumitor aspecte ale cauzei, ce țin de domeniul expertizei judiciare, în special la etapa premergătoare ordonării expertizei, și anume: evaluarea posibilităților de efectuare a expertizei judiciare, bazându-se pe materialele existente în dosar, formularea întrebărilor înaintate expertului spre soluționare, selectarea obiectelor de cercetare necesare etc. În același timp, acest expert poate fi prezentat instanței în vederea desemnării pentru efectuarea expertizei judiciare.
5. La solicitarea uneia din părți în proces sau la cererea persoanelor fizice și juridice în diferite situații litigioase, un expert judiciar particular poate fi antrenat în calitate de specialist la efectuarea unor acțiuni procesuale (cerceta-

rea la fața locului, reconstituirea la fața locului, prelevarea mostrelor etc.), totodată, poate oferi consultații părților la proces, persoanelor fizice și juridice în cauze penale, civile, cazuri cu privire la contravențiile administrative și în alte litigii, fapt ce ar spori calitatea acțiunilor procesuale, contribuind la relevarea probelor pertinente și concludente în soluționarea cauzelor.

6. La solicitarea autorităților competente ale statelor străine, un expert particular poate efectua expertize judiciare în modul stabilit de legislația de procedură și de tratatele, acordurile și convențiile internaționale, la care Republica Moldova este parte.

În opinia noastră, implementarea cu succes a acestor posibilități ar contribui esențial la optimizarea desfășurării actului de justiție, în partea ce ține de domeniul expertizei judiciare și la soluționarea mai eficientă a diferitor situații litigioase. Menționăm că valorificarea acestor posibilități depinde, în mare măsură, de insistența manifestată în aplicarea lor de către părțile și participanții la procesele judiciare, mai cu seamă, de către avocați. În același timp, realizarea acestor posibilități ține de respectarea întocmai de către organele de urmărire penală și de către instanțele de judecată a prevederilor legislației în vigoare cu privire la efectuarea expertizelor judiciare, a constatărilor tehnico-științifice și la procedura de desemnare a experților.

Justiția este gloria încoronată a virtuților.

Marcus Tullius Cicero

Am observat ca tot timpul îndurarea aduce rezultate mai bune decât **justiția** strictă.

Abraham Lincoln

Deoarece ai ochii deschisi crezi că poți vedea.

Johann Wolfgang von Goethe

Nu uita că oamenii te judecă după ce faci, nu după ce ai fi vrut să faci. **Justiția** nu este altceva decât conveniența celui mai puternic.

Platon

HRONICUL

HOTĂRĂRILOR PRONUNȚATE DE CEDO ÎMPOTRIVA REPUBLICII MOLDOVA

Hotărârea Norma S.R.L. c. Moldovei, satisfacția echitabilă

La 17 mai 2016, CEDO a pronunțat hotărârea *Norma S.R.L. c. Moldovei*, (cererea nr. 38503/08), satisfacția echitabilă.

* * *

Prin hotărârea principală, Curtea a constatat în unanimitate violarea art. 6 § 1 și art. 1 din Protocolul nr. 1 AL CONVENȚIEI, urmare a neexecutării hotărârilor din 18 ianuarie și 5 martie 2008. La acea dată, chestiunea privind satisfacția echitabilă nu era gata pentru soluționare și a fost rezervată pentru o hotărâre separată.

Compania reclamantă inițial a solicitat 6 071 857 EUR cu titlu de prejudiciu material, 10 000 EUR cu titlu de prejudiciu moral și 4 000 EUR cu titlu de costuri și cheltuieli.

Mai târziu, compania și-a concretizat suma necesară pentru satisfacerea prejudiciilor suportate. Astfel, compania reclamantă a solicitat 7 171 653 EUR cu titlu de prejudiciu material, această sumă fiind compusă din venitul estimat și din dobânzile de întârziere aferente acestuia. Totodată, această sumă s-a bazat pe un raport financiar elaborat de Centrul Național de Expertize Judiciare de pe lângă Ministerul Justiției, considerând perioada octombrie 2006 – octombrie 2009 și dobânzile de întârziere calculate de la 1 noiembrie 2009 la 31 ianuarie 2012.

Reclamantul a pretins, de asemenea, 10 000 EUR pentru prejudiciul moral pe care l-a suferit din cauza blocării activității sale pentru o perioadă mai mare de patru ani.

Guvernul a considerat că nu există o legătură de cauzalitate dintre încălcările Convenției constatate și prejudiciul material invocat precum și că reclamantul a furnizat Curții o evaluare cu tentă speculativă. În ceea ce privește prejudiciul moral solicitat, Guvernul a considerat că această sumă este excesivă și nefondată.

Curtea a notat că suma prejudiciului material pretins de către reclamant constă din venitul, adică

potențialul financiar pe care l-ar fi înregistrat dacă nu i-ar fi fost întreruptă activitatea și dobânzile de întârziere ale acestuia. Prin urmare și având în vedere faptul că performanța unei societăți comerciale depinde de mai multe variabile, Curtea a considerat că nu poate să dea o apreciere rezultatelor activității reclamantului în lipsa încălcărilor și nici să i-a în considerare beneficiul total pe care l-ar fi putut obține în cazul în care operațiunile companiei ar fi continuat în mod normal. Prin urmare, Curtea a respins solicitarea reclamantului în ce privește suma prejudiciului material.

În ceea ce privește prejudiciul moral, Curtea a admis că reclamantul a suferit un prejudiciu moral ca urmare a încălcărilor constatate în hotărârea principală și în mod echitabil, i-a acordat 1 200 EUR cu acest titlu.

În privința costurilor și cheltuielilor suportate și solicitate de compania reclamantă (4 253 EUR), sumă care conform datelor companiei, reprezintă cheltuielile efectuate pentru întocmirea rapoartelor financiare privind pagubele materiale care le-a suferit, Guvernul a considerat că această sumă este neîntemeiată și excesivă, iar Curtea a notat că un reclamant are dreptul la rambursarea costurilor și cheltuielilor numai în măsura în care se stabilește că ele au fost necesare și mențin caracterul rezonabil al ratei lor.

Astfel, având în vedere că prejudiciul material nu a fost acceptat, s-a considerat, de asemenea, că și această sumă trebuie să fie respinsă.

Într-un final, Curtea a hotărât de a obliga Republica Moldova la plata a **1 200 EUR** cu titlu de prejudiciu moral suportat de către reclamant și de a respinge celelalte solicitări de satisfacții echitabile.

În fața Curții, compania reclamantă este reprezentată de V. Berlinschi, avocat din Chișinău.

Hotărârea în cauza Cristioglo c. Moldovei

La data de 26 aprilie 2016 Curtea a făcut publică hotărârea în cauza *Cristioglo c. Moldovei* (24163/11).

În cauza *Cristioglo c. Moldovei*, reclamantul, Vasile Cristioglo, este cetățean al Republicii Moldova, născut în 1975 și locuiește în Chișinău.

Cauza se referă la condițiile rele de detenție.

În anul 2011, Procuratura orașului Comrat a pornit o urmărire penală împotriva reclamantului, fiind suspectat de comiterea unui omor, motiv pentru care ulterior, Judecătoria Comrat a emis un mandat de arest pe numele acestuia. Întrucât reclamantul a părăsit țara, el a fost dat în căutare internațională.

La data de 21 ianuarie 2011, la întoarcerea reclamantului în Moldova, el a fost reținut. În ziua reținerii reclamantul și-a tăiat abdomenul în semn de protest. El a fost transportat de urgență la spital, unde i s-a acordat ajutor medical, după care a fost plasat în arest preventiv. Reclamantul a depus o cerere *habeas corpus*, însă aceasta a fost respinsă pe motiv că timp de mai mult de 10 ani el s-a sustras de la răspundere și că ar putea iarăși să se sustragă. Ulterior, arestul său preventiv a fost prelungit de câteva ori pe aceleași motive, iar plângerile sale au fost respinse.

Ultima hotărâre judecătorească în procedurile contestate de reclamant este din 18 octombrie 2011 și a fost pronunțată de Curtea de Apel Comrat.

În toată această perioadă reclamantul a fost deținut în Penitenciarul nr.13 din Chișinău și în Penitenciarul nr.5 din Cahul. Reclamantul a susținut că în ambele închisori condițiile sunt foarte proaste. În special, el s-a plâns că celulele sunt suprapopulate și murdare, că nu funcționează un sistem de aerisire și că aerul este impregnat de un miros de canalizare, că plimbările zilnice durează doar o oră și că mâncarea este de o calitate foarte rea. În plus, reclamantul susține că după arest el a avut nevoie de ajutor medical de urgență din cauza răniilor la abdomen și a unei infecții la ureche, însă timp de o lună de zile nu i s-a acordat nicio îngrijire medicală. În acest sens, el a prezentat mai multe documente care certifică problemele sale de sănătate.

În fața Curții, bazându-se pe prevederile articolului 3 al Convenției, dl Cristioglo, s-a plâns pe condițiile de detenție din Penitenciarul nr.13 din Chișinău și Penitenciarul nr. 5 din Cahul, ca fiind inumane și degradante. De asemenea, el s-a plâns pe faptul că nu i s-a acordat asistență medicală corespunzătoare în perioada februarie-martie 2011. Reclamantul a mai invocat, în temeiul articolului 5 § 1 din Convenție, că arestul său nu s-a bazat pe o suspiciune rezonabilă că acesta a comis vreo infracțiune, că detenția sa nu s-a bazat pe motive suficiente

și relevante, ceea ce este contrar articolului 5 § 3 al Convenției. De altfel, el a susținut că detenția i-a încălcat dreptul la prezumția nevinovăției – drept garantat de articolul 6 § 2 al Convenției.

Curtea a constatat, în unanimitate, violarea art. 3 al convenției, notând că condițiile proaste de detenție au fost constatate pentru anii 2008, 2009 și 2010 de către Raportorul Special pentru tortură și alte tratamente crude, inumane sau degradante precum și de către Avocatul parlamentar. Guvernul nu a prezentat probe că, au avut loc îmbunătățiri considerabile în Penitenciarul nr.13.

Prin urmare, Curtea a îndemnat autoritățile să ia măsurile adecvate pentru a pune capăt la ceea ce pare a fi o problemă sistemică. În astfel de circumstanțe, Curtea a considerat că nu există motive să se abată de la concluziile la care sa ajuns în hotărârile sale anterioare (*Hadji c. Moldovei*, nr. 32844/07 și 41378/07, § 20, 14 februarie 2012 ; v *Silvestru Republicii Moldova*, nr 28173/10, 13 ianuarie 2015;.. *Pisaroglu împotriva Republicii Moldova*, nr 21061/11, 03 martie 2015)

Astfel, Curtea a mai notat că dificultățile suferite de reclamant în timpul detenției sale în Penitenciarul nr. 13 a depășit nivelul inevitabil al greutăților inerente detenției și a atins pragul de severitate cerut de articolul 3 al Convenției.

Cu referire la articolul 5 § 1 din Convenție, Curtea a susținut că nu a existat nici o dovadă în materialele cauzei că reclamantul a invocat această chestiune în fața instanțelor naționale. Corespunzător Curtea a respins cererea în această parte în temeiul Articolului 35 §§ 1 și 4 din Convenție pentru neputerea căilor de recurs interne.

De asemenea, cu referire la articolul 5 § 3 din Convenție, Curtea a declarat cererea vădit neîntemeiată pe motivul că, raționamentul arestării reclamantului a fost faptul că s-a ascuns pentru o perioadă de 10 ani în altă țară.

În final, în privința încălcării prezumției nevinovăției consacrate în articolului 6 § 2 din Convenție invocate de reclamant, Curtea a considerat această plângere ca fiind inadmisibilă, reținând și lipsa vreunui indiciu de violare în această privință.

Reclamantul a solicitat 15,000 EURO cu titlu de prejudiciu moral și 2,075 EURO cu titlu de costuri și cheltuieli.

Curtea a acordat reclamantului 3,000 EURO cu titlu de prejudiciu moral și 800 EURO cu titlu de costuri și cheltuieli.

În fața Curții reclamantul a fost reprezentat de V.Țurcan și M.Belinski, avocați din Chișinău.

Hotărârea în cauza Okolisan c. Moldovei

La data de 29 martie 2016 Curtea a făcut publică hotărârea în cauza *Okolisan c. Moldovei* (cererea nr. 33200/11).

În cauza *Okolisan c. Moldovei*, reclamantul este Pavel Okolisan, cetățean sârb, care s-a născut în 1957 și locuiește în Wiener Neustadt (Austria).

În urma arestării sale în Ungaria, dl Okolisan în ianuarie 2011, a fost extrădat în Moldova, fiind suspectat de fraudarea unei companii.

Reclamantul a susținut că condițiile de detenție, în perioada în 21 ianuarie – 23 august 2011, au fost inumane. În special, el s-a plâns de condițiile în care a fost deținut în prima lună, acesta susținând că a fost plasat într-o celulă pentru deținuți cu probleme medicale, deoarece la sosirea sa în penitenciar, dânsul s-a plâns pe durerile cauzate de cancerul de prostată și hipertensiunea arterială.

Având în vedere că alți 15 deținuți cu diferite boli au fost plasați în aceeași celulă, reclamantului i-a fost frică de a nu fi contaminat cu alte boli. După o lună, dl Okolisan a fost transferat într-o celulă din subsol, unde era foarte umed și rece, infestată cu insecte și șobolani și nu avea acces la lumina zilei. Mai mult, accesul la apă nu a fost disponibil în permanență, nu a existat nici o toaletă, astfel încât, deținuții erau nevoiți să folosească o găleată, majoritatea dintre ei fumau în celulă, iar mâncarea nu era suficientă și/sau necomestibilă.

Reclamantul a susținut că nu a primit tratamentul medical necesar stării sale, iar în consecință, starea de sănătate s-a înrăutățit considerabil. El nu-și mai putea controla urinarea și astfel a trebuit să mai suporte suplimentar și umilire.

Potrivit guvernului pârât, celulele în care a fost plasat reclamantul, au avut câte o fereastră și ventilație, o chiuvetă și o toaletă separată de restul celulei. Celulele au fost în mod permanent dezinfectate, apa de la robinet a fost disponibilă de cele mai dese ori, iar mâncarea caldă a fost servită de trei ori pe zi.

Reclamantul a contestat încheierile de plasare în arest preventiv precum și prelungirea acestora, referindu-se în mod special la starea sa de sănătate. La data de 23 august 2011, detenția sa a fost înlocuită cu arestul la domiciliu.

În fața Curții, reclamantul s-a plâns că a fost deținut în condiții inumane precum și pe faptul că

nu i s-a acordat o asistență medicală adecvată cu încălcarea Articolului 3 din Convenție, tratament inuman sau degradant. În continuare, el a invocat încălcarea Articolului 13 din Convenție, dreptul la un recurs efectiv, menționând că nu a avut un recurs efectiv disponibil la nivel național în ceea ce privește plângerile sale în conformitate cu Articolul 3 din Convenție.

Curtea a constatat, în unanimitate, **violarea Articolului 13** din Convenție, notând că a examinat în repetate rânduri problema căilor de recurs interne, în ceea ce privește condițiile precare de detenție în Moldova (*a se vedea Șarban contra Moldovei*, nr 3456/05, §§ 57-62 din 4 octombrie 2005, *Holomiov contra Moldovei*, nr 30649/05, §§ 101-107 7 noiembrie 2006;.. *Istratii și alții împotriva Moldovei*, nr 8721/05, 8705/05 și 8742/05, § 38 27 martie 2007;.. *Modârcă v Moldova* ., 14437/05, § 47, din 10 mai 2007; și *Stepuleac contra Moldovei*, nr 8207/06, § 46, la 6 noiembrie 2007), și a conchis cu fiecare ocazie că remediile sugerate de Guvern au fost ineficiente cu privire la persoanele aflate în detenție.

De asemenea, Curtea a constatat în unanimitate și **violarea Articolului 3 din Convenție**, reiterând că statul trebuie să se asigure că o persoană poate fi deținută doar în condiții ce sunt compatibile cu respectarea demnității umane, că modul și metoda de executare a măsurii nu-l supun suferinței de o intensitate care să depășească nivelul inevitabil de suferință inerent în detenție (*a se vedea Kudla*, § 94, și *Svinarenko și Slyadnev v Rusia [GC]*, nr 32541/08 și 43441/08, § 116, al Convenției 2014) și că, având în vedere cerințele practice ale detenției, sănătatea și bunăstarea trebuie să fie asigurate în mod adecvat (*a se vedea Idalov v Rusia [GC]*, nr 5826/03, § 93 22 mai 2012).

Curtea a mai notat că supraaglomerarea celulei a fost confirmată, atât de datele Guvernului în ceea ce privește mărimea și gradul de ocupare a celulelor, precum și de Centrul pentru Drepturile Omului. Mai mult decât atât, umiditatea ridicată, fumatul în celulă și ventilația insuficientă a celulei au sporit suferințele reclamantului, fiind depășit nivelul inevitabil de suferință inerent în detenție.

De asemenea, Curtea a reamintit că, în hotărârea sa, *Shishanov c. Republicii Moldova* (nr. 11353/06, § 139, 15 septembrie 2015) a constatat necesitatea aplicării articolului 46 din Convenție. În special, Curtea a specificat că autoritățile moldovene ar trebui să stabilească, fără întârziere, un remediu sau un

set de remedii cu un efect preventiv și compensatorii, în scopul garantării irepetabilității încălcărilor convenționale.

În ceea ce privește plângerea reclamantului cu privire la omisiunea de a-i se acorda asistență medicală necesară stării sale, Curtea a notat, că Guvernul a efectuat mai multe încercări de a-l convinge pe reclamant să fie transferat în Penitenciarul nr. 16. Această instituție fiind o închisoare-spital, iar reclamantul urma să fie transferat pentru a fi supus investigațiilor medicale suplimentare. În opinia Curții, autoritățile nu pot fi atrași la răspundere pentru neîndeplinirea obligațiilor pozitive de asigurare a unei asistențe medicale corespunzătoare reclamantului, în cazul în care propriile sale acțiuni a acestuia au împiedicat acest lucru.

Reclamantul a cerut 2750 Euro cu titlu de costuri și cheltuieli și 15000 Euro cu titlu de prejudiciu moral.

Curtea a acordat reclamantului 3000 Euro cu titlu de prejudiciu moral și 1000 Euro cu titlu de costuri și cheltuieli.

În fața Curții reclamantul a fost reprezentat de V. Plesca, avocat din Chișinău.

Decizia în cauza Stepuleac c. Moldovei

La data de 07 aprilie 2016, Curtea a făcut publică decizia în cauza *Stepuleac c. Moldovei* (cererea nr. 59850/09).

Reclamantul este Gherorghe Stepuleac, cetățean al Republicii Moldova, născut în 1964 și locuiește în Chișinău.

În 2009 reclamantul a fost învinuit de producerea banilor falși și punerea acestora în circulație. La 21 iulie 2009, reclamantul a fost reținut.

La 24 iulie 2009 Procuratura a cerut Judecătoriei Centru, mun. Chișinău eliberarea mandatului de arest în privința reclamantului.

La data de 24 iulie 2009, Judecătoriei Centru, mun. Chișinău a admis parțial demersului procurorului și a dispus arestarea la domiciliu al reclamantului pentru o perioadă de 10 zile, care urma să fie calculată de la 21 iulie 2009.

La 27 iulie 2009, avocatul reclamantului a contestat arestarea la domiciliu a reclamantului, susținând, printre altele, că detenția acestuia nu a fost bazată pe o suspiciune rezonabilă, că el a comis o infracțiune. De asemenea, avocatul reclamantului a mai susținut, că nu au existat motive relevante și suficiente pentru a dispune acest arest.

La 30 iulie 2009, Curtea de Apel Chișinău a respins recursul avocatului reclamantului ca fiind nefondat.

La 31 iulie 2009, Judecătoriei Centru, mun. Chișinău a respins demersul procurorului de a prelungi arestarea la domiciliu al reclamantului pentru alte 30 de zile, iar reclamantul a fost eliberat.

La o dată nespecificată, Procuratura a renunțat la acuzațiile împotriva reclamantului și a încetat urmărirea penală în privința acestuia.

După încetarea urmăririi penale, reclamantul a înaintat o acțiune civilă, în conformitate cu Legea nr.1545, prin care a solicitat despăgubiri în sumă de 100.000 de lei moldovenești și 1.000 de euro (EUR) pentru acțiunile ilegale ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor de judecată. Reclamantul a pretins compensații, printre altele, pentru detenția ilegală timp de trei zile și arest la domiciliu ilegal timp de șapte zile.

La data de 28 iulie 2007, Judecătoria Râșcani, mun. Chișinău a admis parțial acțiunea reclamantului și a obligat Guvernul să-i plătească despăgubiri de 3,777 euro.

Guvernul a contestat această hotărâre cu apel și, la data de 15 martie 2011, Curtea de Apel Chișinău a redus valoarea despăgubirii la 1,228 EUR. Guvernul a contestat această decizie cu recurs la Curtea Supremă de Justiție, care a fost respins la 20 octombrie 2011. Reclamantul nu a contestat cu recurs decizia Curții de Apel Chișinău din 15 martie 2011.

În fața Curții, reclamantul s-a plâns de încălcarea prevederilor **articolului 5 §§ 1 și 3 din Convenție**, și-anume că a fost arestat în absența unor suspiciuni rezonabile de a fi comis o infracțiune și că nu au existat motive relevante și suficiente pentru a fi supus arestului la domiciliu.

El s-a plâns, de asemenea, în conformitate cu **articolul 18 al Convenției**, că arestarea sa nu a fost efectuată în vederea investigării unei infracțiuni, ci a fost motivată de rațiuni politice.

Guvernul a susținut că reclamantul nu a epuizat căile de atac interne disponibile, și anume remediul în conformitate cu Legea nr. 1545, și a solicitat Curții să declare cererea inadmisibilă pentru acest motiv.

Reclamantul nu a fost de acord și a susținut că a epuizat soluția propusă de Guvern, iar, cu toate acestea, compensația primită ar fi fost prea mică pentru ca el să-și piardă statutul de victimă.

Curtea a reiterat că scopul epuizării tuturor căilor de atac este acela de a oferi statelor contractante

posibilitatea de a preveni sau de a pune în drept – de obicei, prin instanțele de judecată – încălcările pretinse împotriva lor înainte ca acestea să fie prezentate Curții. În consecință, statele sunt scutite de a răspunde pentru acțiunile lor în fața unui organ internațional înainte de să fi avut posibilitatea de a remedia situațiile litigioase prin propriul lor sistem juridic (*a se vedea Balan c. Moldovei (dec.)*, Nr. 44746/08 24 ianuarie 2012).

Întrucât reclamantul nu a depus un recurs împotriva deciziei Curții de Apel din 15 martie 2011, care i-a acordat 1,288 EUR, plângerile sale în temeiul articolelor 5 și 18 din Convenție urmează să fie respinse în temeiul articolului 35 §§ 1 și 4 din Convenție pentru neputințarea căilor de atac interne.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate, a declarat cererea inadmisibilă.

La data de 09 iunie 2016, Curtea a făcut publică decizia în cauza *Muncitorul Grosul c. Moldovei* (cererea nr. 19854/06)

În cauza *Muncitorul Grosul c. Moldovei* (cererea nr. 19854/06) reclamantul este o companie înregistrată în Republica Moldova cu sediul în municipiul Chișinău.

La 02 noiembrie 1993, compania reclamantă a încheiat un contract cu Institutul de Cardiologie („MIC”) din Moldova, potrivit căruia s-a angajat să efectueze reparații majore la o clădire (un laborator științific de 125 m.p.), ce aparținea Institutului și să efectueze lucrări suplimentare pe terenul de bază în sumă de 101,800 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a 8,144 euro (EUR) la acel moment).

Părțile au convenit, în termeni generali, că, în cazul unei modificări a costurilor de reparații pe motivul unei creșteri a prețurilor, inflație sau o hotărâre a Guvernului, prețul contractual urmează să fie recalculat în modul corespunzător.

Printr-un acord separat din aceeași dată, părțile au fost de acord că, în loc să primească plata pentru lucrările de reparații, compania reclamantă a avut dreptul de a se folosi de jumătate din clădire și o parte a terenului timp de zece ani, fără să plătească chirie, până în momentul când costul reparațiilor va depăși prețul de chirie. Astfel, la aceeași dată, părțile au semnat un contract pentru închirierea de către compania reclamantă a jumătate din clădire.

La 6 decembrie 1995, părțile au semnat o anexă la contractul de închiriere, în conformitate cu care au fost de acord că, având în vedere creșterea gravă

a costurilor de reparație, reparațiile urmau să fie finalizate până la 30 decembrie 1995, efectuându-se și o reevaluare a costului reparațiilor. În anexă, de asemenea, s-a remarcat faptul că prețul pentru chirie, urma să fie determinat, începând cu 1 ianuarie 1996, în conformitate cu decizia Ministerului Economiei nr. 7 (10 martie 1995) și nr. 07- 478 (31 martie 1995).

La 02 ianuarie 1996, jumătate din clădire a fost transferată către Institutul de Cardiologie.

În martie 1999, Institutul de Cardiologie a inițiat o acțiune în instanță împotriva companiei reclamante, încercând să mărească prețul chiriei – în conformitate cu Legea Bugetului de Stat pentru 1996 – de la 963 lei (echivalentul a 77 de euro la acel moment) până la 3,475 MDL (278 EUR la acel moment), pe lună. Compania reclamantă a depus o acțiune reconvențională, solicitând o reevaluare a costurilor de reparație, în conformitate cu contractul și anexele acestuia, având în vedere efectele inflației.

Primul set de proceduri s-a încheiat la 2 octombrie 2002, cu o decizie definitivă a Curții Supreme de Justiție, care a trimis cauza spre reexaminare.

Astfel, Judecătoria Economică de Circumscripție a acceptat parțial fiecarei părți din revendicările solicitate. Deci, instanța a obligat compania reclamantă la plata sumei de 277.465 lei (17.062 euro la acel moment) în folosul Institutului pentru chirie, iar Institutul de Cardiologie a fost obligat să plătească companiei reclamante suma de 139.831 MDL (8.598 EUR la acel moment), pentru lucrările de reparații. Cu toate acestea, având în vedere faptul că compensarea pentru efectele inflației, așa cum a solicitat compania reclamantă, conform unui raport de expertiză, a depășit în mod serios suma reală cheltuită pentru reparații, instanța a dispus ca Institutul de Cardiologie să plătească 300.000 lei (18.448 euro la acel moment) în această privință.

La data de 21 mai 2005, Curtea de Apel Economică a casat parțial hotărârea din 07 aprilie 2005. Acesta a respins cererea societății reclamante pentru compensarea efectului inflației, menținând în același timp restul hotărârii instanței inferioare.

La 10 noiembrie 2005, Curtea Supremă de Justiție a menținut decizia curții de apel din 21 mai 2005. Cu referire la cererea de despăgubire pentru efectele inflației, a constatat că legea nu prevedea o procedură pentru a recalcula costurile de construcție prin luarea în considerare a inflației.

Curtea Supremă a respins, de asemenea, raportul de expertiză, pentru că „expertul nu a indicat norma

legală pe care se bazează concluziile sale”. Mai mult decât atât, acesta a reiterat faptul că raportul de expertiză nu a fost obligatoriu pentru instanța de judecată și a fost doar o parte din probatoriu care urma să fie evaluat împreună cu alte elemente de probă. Curtea Supremă a respins plângerea de tratament incorect al companiei reclamante în refuzul cererii sale de despăgubire pentru efectele inflației acceptând dreptul Institutului de Cardiologie de a majora prețul chiriei. Aceasta a constatat că decizia de a majora prețul de închiriere a fost rezultatul Legii bugetului de stat și decizia Ministerului de Finanțe, și nu doar o modificare unilaterală de către Institut.

În fața Curții, compania reclamantă s-a plâns în temeiul **articolului 6 din Convenție** de o încălcare a principiului egalității armelor.

De asemenea, Compania reclamantă s-a plâns de o încălcare a **articolului 1 din Protocolul 1 la Convenție** pentru refuzul instanțelor naționale de a atribui suma solicitată având în vedere inflația.

Curtea a notat că, în cererea sa inițială, compania reclamantă a depus o plângere în temeiul articolului 6 din Convenție. Cu toate acestea, în observațiile sale ulterioare nu a efectuat nici un comentariu în acest sens și a solicitat Curții să constate doar încălcarea articolului 1 din Protocolul 1 al Convenției. Într-o asemenea accepțiune, Curtea nu a examinat cererea în partea articolului 6 din Convenție.

Cu referire la încălcarea articolului 1 din Protocolul 1 al Convenției Curtea a notat că, în cazul în care interesul de proprietate este obiectul unei cereri, aceasta poate fi considerată drept un „activ”, numai în cazul în care aceasta are o bază suficientă în dreptul intern, de exemplu, în cazul în care există, potrivit unei jurisprudențe interne ce confirmă aceasta (*a se vedea, printre multe, Gratzinger și Gratzingerova v Republica Cehă (dec.) [GC], nr 39794/98, § 69, AL CONVENȚIEI 2002-VII.... Brosset-Triboulet și alții împotriva Franței [GC], nr 34078/02, § 66 29 martie 2010.. și Maria Atanasiu și alții împotriva România, nr 30767/05 și 33800/06, §§ 134 și 137, la 12 octombrie 2010*).

Curtea a mai notat că instanțele naționale au adoptat decizii bine motivate și au respins concluziile experților, deoarece aceștia din urmă nu au indicat temeiul juridic care a servit pentru calculele respective. Mai mult decât atât, compania reclamantă nu a dovedit existența unei jurisprudențe constante interne în favoarea sa.

Având în vedere considerațiile de mai sus, Cur-

tea a menționat că compania reclamantă nu a avut în mod clar nici o „posesie” în conformitate cu articolul 1 din Protocolul nr 1, nici o încredere legitimă în temeiul dreptului intern pertinent, așa cum se aplică în mod corespunzător și interpretat de către autoritățile naționale, pentru a obține compensații pentru efectul inflației asupra investiției sale inițiale în repararea clădirii Institutului.

Curtea a concluzionat că cererea companiei reclamante în temeiul articolului 1 din Protocolul 1 la Convenție este incompatibilă *ratione materiae* cu dispozițiile Convenției în sensul articolului 35 § 3 litera (a) din Convenție și urmează a fi respinsă în conformitate cu articolul 35 § 4 din Convenție.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate, a declarat cererea inadmisibilă.

În fața Curții, compania reclamantă a fost reprezentată de A.Postică, avocat din mun. Chișinău.

La data de 09 iunie 2016, Curtea a făcut publică decizia în cauza Vega S.R.L. c. Moldovei (cererea nr. 24233/07).

În cauza **Vega S.R.L. c. Moldovei** reclamantul este o societate cu răspundere limitată cu sediul în mun. Bălți.

Invocând articolul 6 § 1 din Convenție, compania reclamantă s-a plâns de o încălcare a dreptului său de acces la o instanță.

Cererea în cauză a fost comunicată Guvernului, care a transmis observațiile sale cu privire la admisibilitatea și fondul acesteia. Aceste observații au fost trimise companiei reclamante fiind invitată să le prezinte pe ale sale.

Scrisoarea grefei a rămas fără răspuns.

Printr-o scrisoare recomandată cu confirmarea de recepționare, la 27 noiembrie 2015, în temeiul articolului 37 § 1 a) din Convenție, Curtea a atras atenția companiei reclamante despre faptul că timpul pentru prezentarea observațiilor sale a expirat la 11 martie 2015 și că nu a fost solicitat prelungirea acestuia. Curtea a mai afirmat că, în conformitate cu același articol, poate radia o cerere de pe rolul său în cazul în care circumstanțele sugerează că solicitantul nu intenționează să păstreze cererea pentru examinare.

Scrisoarea a fost recepționată de către compania reclamantă, însă aceasta nu a răspuns.

Având în vedere cele de mai sus, Curtea a conchis că reclamantul nu intenționează să continue examinarea cererii sale (articolul 37 § 1 a) din Convenție).

În lipsa unor circumstanțe speciale în ceea ce privește respectarea drepturilor garantate de Convenție sau de Protocoalele sale, Curtea a considerat că nu este justificată continuarea examinării cererii în sensul articolului 37 § 1 din Convenție.

Prin urmare, Curtea a decis, în unanimitate, radierea cererii de pe rol.

Sursa: www.lhr.md

Hotărârea Marii Camere în cauza Buzadji c. Moldovei

La 05 iulie 2016, Marea Cameră a Curții Europene a Drepturilor Omului a pronunțat hotărârea *Buzadji c. Moldovei* (cererea nr. 23755/07).

Anterior, prin hotărârea Camerei din 16 decembrie 2014, Curtea a constatat, cu patru voturi la trei, că a avut loc violarea art. 5 § 3 din Convenție.

Ea a notat că reclamantul a fost deținut pentru o durată de 10 luni, dintre care 2,5 luni în arest preventiv și restul perioadei în arest la domiciliu; că reclamantul a invocat în fața instanțelor naționale argumente substanțiale în contradictoriu cu arestarea sa, în particular că a răspuns citațiilor organelor de urmărire penală, că a fost un om de afaceri cunoscut, că starea sănătății impunea asistență medicală specială.

Curtea a notat că instanțele naționale au ales să desconsidere aceste argumente, aparent tratându-le ca irelevante chestiunii legalității arestului. Instanțele naționale s-au limitat la repetarea motivelor formale, în mod abstract și stereotipic.

Ea a considerat că instanțele naționale s-au limitat la parafrizarea temeiurilor arestului prevăzute în Cod de procedură penală, fără vreo explicație cum acestea au fost aplicate în speță, exceptând riscul confruntării reclamantului cu feciorii săi. Chiar și acest temei, fiind neconvingător deoarece reclamantul cunoștea despre urmărirea penală din iulie 2006, a devenit irelevant după ce instanțele au permis reclamantului să stea la domiciliu împreună cu feciorii săi.

La 20 aprilie 2015 un panel a Marii Camere a acceptat cererea Guvernului de retrimiteră a cauzei Buzadji c. Moldovei, în fața Marii Camere a Curții. La data de 07 octombrie 2015 au avut loc audieri publice în această cauză.

* * *

Reclamantul este Petru Buzadji, născut în 1947, locuitor or. Comrat.

În martie 2006, reclamantul, care era directorul unei companii de stat, a aflat că compania sa datorează unei companii private suma de 594,067 USD, plus penalități, în total 824,404 USD. La 26 mai 2006, reclamantul a fost eliberat din funcția de director.

Potrivit reclamantului, în iulie 2006, el a fost citat de organul de urmărire penală pentru a da declarații în legătură cu pretinsa fraudă la compania de stat. Ulterior, el a fost citat de câteva ori, și întotdeauna a apărut în fața organelor de urmărire penală și a cooperat cu acestea.

Potrivit materialelor prezentate de părți, au fost inițiate 13 diferite cauze penale împotriva reclamantului și a 2 feciori ai săi. La 27 mai 2007, cauzele penale au fost conexe. Feciorii reclamantului au fost citați de către organul de urmărire penală, în mai 2007, și au fost audiați în calitate de bănuți, aparent ei nu au fost arestați.

La 13 septembrie 2006, a fost ridicat un document, pretins utilizat pentru fraudarea companiei de stat. La 30 octombrie 2006, a fost ridicat computerul personal al reclamantului, fiind restabilite diverse documente ce demonstau fraudarea companiei de stat.

La 26 octombrie 2006, a fost admisă cererea de intentare a procedurii insolabilității a companiei de stat.

La 21 decembrie 2006, Curtea Supremă de Justiție a respins cererea de intentare a procedurii insolabilității, deoarece datoriile erau fictive, instanța făcând trimitere la analiza activității economice și financiare a companiei, cauza fiind trimisă la rejudecare.

La 02 mai 2007, reclamantul a fost arestat; iar la 05 mai 2007 a fost formal învinuit de fraudarea companiei de stat.

La 05 mai 2007, Judecătoria Buiucani a eliberat mandat de arest în privința reclamantului, reținând caracterul infracțiunii, complexitatea cauzei, pericolul influențării terților, etc.

Reclamantul a contestat la Curtea de Apel eliberarea mandatului de arest cu recurs, însă fără succes.

La 16 mai 2007, Judecătoria Buiucani a prelunget arestul reclamantului pentru 20 de zile, reiterând păstrarea motivelor pentru detenția reclamantului.

Reclamantul a contestat la Curtea de Apel prelungirea mandatului de arest cu recurs, însă fără succes.

La 05 iunie 2007, Judecătoria Buiucani a prelunget arestul reclamantului pentru alte 20 de zile, păstrând motivația anterioară.

Reclamantul a contestat la Curtea de Apel prelungirea mandatului de arest cu recurs, însă fără succes.

La 26 iunie 2007, Judecătoria Buiucani a respins demersul de prelungire a arestului și a dispus arestarea reclamantului la domiciliu.

La 29 iunie 2007, Curtea de Apel Chișinău a anulat încheierea din 26 iunie 2007 și a dispus prelungirea mandatului de arest pentru 20 de zile.

La 16 iulie 2007, Judecătoria Buiucani a prelungit arestul reclamantului pentru alte 20 de zile.

La 20 iulie 2007, Curtea de Apel Chișinău a anulat încheierea din 16 iulie 2007 și a dispus arestarea reclamantului la domiciliu.

La 12 martie 2008, instanța a dispus eliberarea reclamantului sub cauțiune.

* * *

În fața Curții, reclamantul s-a plâns, invocând art. 5 § 3 din Convenție, de insuficiența motivelor pentru arestarea sa.

* * *

În primul rând, Marea Cameră a respins, cu 15 voturi la 2, obiecția Guvernului că reclamantul a omis să conteste deciziile instanțelor judecătorești privind aplicarea arestului la domiciliu și corespunzător a eșuat să epuizeze căile interne de atac. Această obiecție a fost invocată pentru prima dată în observațiile scrise în fața Marii Camere, de altfel în lipsa unei circumstanțe excepționale ce ar justifica exonera de la obligația de a invoca această excepție până la adoptarea de către Cameră a deciziei de admisibilitate.

În continuare Curtea a examinat două chestiuni suscitade de cauza Buzadji, care vor fi utile pentru dezvoltarea practicii sale, în particular cerința ca autoritățile naționale să justifice detenția continuă și arestul la domiciliu. Potrivit practicii Curții în privința articolului 5 § 3, persistența suspiciunii rezonabile a fost o condiție pentru validitatea detenției continue, dar, după expirarea unei anumite perioade de timp, nu mai e necesară. După această perioadă de timp, Curtea urmează să stabilească: în primul rând, dacă alte motive invocate de către autoritățile judiciare continuă să justifice privarea de libertate; și, în al doilea rând, dacă aceste motive sunt suficiente și relevante, dacă autoritățile naționale au manifestat o diligență deosebită în realizarea procedurilor.

Curtea a recunoscut că chestiunea dacă al doilea set de garanții în temeiul articolului 5 § 3 a fost aplicat în totalitate, în sensul că se impun alte mo-

tive suficiente și relevante adițional la suspiciunea rezonabilă, depindeau de o noțiune destul de vagă „anumită perioadă de timp”. Corespunzător, Curtea a considerat convingătoare argumentele pentru sincronizarea celor două seturi de garanții. Aceasta implică ca cerința ca judecătorul sau altă autoritate ce exercită atribuții judiciare să rețină motive „suficiente și relevante” pentru justificarea detenției, suplimentar la persistența suspiciunii rezonabile, se aplică deja la momentul aplicării pentru prima dată a arestului preventiv, adică imediat după arest.

În ceea ce privește arestul la domiciliu, Curtea a confirmat jurisprudența sa potrivit căreia arestul la domiciliu este o privare de libertate în sensul Articolului 5 din Convenție. Mai mult, ea nu a fost dispusă să accepte argumentul Guvernului precum că atitudinea reclamantului față de arestul la domiciliu și omisiunea de a contesta măsura respectivă au constituit renunțarea la dreptul său la libertate. Starea sănătății acestuia a fost deteriorată în mod considerabil pe durata detenției și, numeroasele sale demersuri de eliberare din arest au fost respinse, este inteligibil că el era dispus să meargă la concesiuni pentru a pune capăt situației în care se afla. Corespunzător el era într-o stare evidentă de suprasolicitare după plasarea în arest la domiciliu. Chiar dacă am presupune că el a fost de acord să fie plasat în arest la domiciliu, această stare de lucruri nu poate fi echivalată cu eliberarea din detenție, după cum a argumentat Guvernul. Nici nu poate, după cum aparent a sugerat Guvernul, fi privită ca o formă de compensație ce ar satisface exigențele în sensul Articolului 5.5 de a acorda dreptul la compensație.

Corespunzător, în unanimitate, Curtea a respins obiecția Guvernului privind lipsa calității de victimă a reclamantului. Curtea, de asemenea, a respins argumentul Guvernului precum că în cazul justificării detenției arestului în locurile de detenție ordinare se impun motive mai considerabile decât în cazul plasării în arest la domiciliu, fiind o măsură mai lejeră. Ea a reiterat că articolul 5 nu reglementează condițiile de detenție, specificând că criteriile de aplicabilitate a acestui Articol se referă doar la nivelul restricțiilor a libertății de circulație, și nu în diferențierea confortului sau în regimul intern a diferitor locuri de detenție. Corespunzător, Curtea urmează să aplice aceleași criterii pentru întreaga perioadă de detenție, irelevant de locul unde reclamantul este deținut.

În final, revenind la justificările reținute pentru

detenția provizorie a reclamantului în speță, Curtea a considerat că motivele aduse de instanțele naționale pentru dispunerea și prelungirea arestării acestuia au fost stereotipate și abstracte, plus și inconsistente. Aceste decizii au citat motivele detenției fără vreo încercare de a arăta cum ele se aplică în mod concret în circumstanțele particulare din speță.

Mai mult ca atât, în unele cazuri instanțele naționale au respins că nefondate și neplauzibile alegațiile procuraturii în privința pericolului reclamantului de a se ascunde, influența martorii și falsifica probele. În alte cazuri, la primele prelungiri a arestului reclamantului, aceste motive au fost acceptate de instanțele naționale, fără vreo schimbare aparentă a circumstanțelor și fără vreo explicație. Și nici nu s-au referit la vreun risc de complotare, care era, în esență, unicul motiv suplimentar invocat de instanțe la decizia de a plasa reclamantul în arest. De asemenea, după cum s-a întâmplat în cazul arestării inițiale, nu a avut loc o evaluare de către instanțele naționale a caracterului reclamantului, moralei sale, activelor sale și legăturilor cu statul și comportamentul său pe durata primelor 10 luni a urmăririi penale, când ar fi avut timp să completeze cu feciorii săi, dacă ar fi dorit să o facă. În ceea ce privește deciziile de plasare în arest la domiciliu, în pofida constatării instanțelor că nu existau motive pentru continuarea detenției, cum ar fi ascunderea sau interferența cu urmărirea penală, cu toate acestea instanțele au dispus arest la domiciliu în iunie și iulie 2007. Corespunzător Curtea a considerat că motivele aduse pentru dispunerea și prelungirea detenției reclamantului nu au fost nici suficiente și nici relevante, contrar Articolului 5 § 3 din Convenție.

Reclamantul a cerut 50,000 Euro cu titlu de prejudiciu moral și 4,837 Euro cu titlu de costuri și cheltuieli

Curtea a acordat reclamantului 3,000 Euro și 4,837 Euro cu titlu de costuri și cheltuieli.

Reclamantul a fost reprezentat în fața Curții de către Fadei NAGACEVSCHI, avocat din Chișinău.

Judecătorii Nußberger și Mahoney au formulat opinie concurentă comună; judecătorul Spano a formulat opinie concurentă, la care s-a alăturat judecătorul Dedov; iar judecătorii Sajó și Wojtyczek au formulat opinii parțial disidente.

Hotărârea în cauza Lazu c. Moldovei

La data de 05 iulie 2016 Curtea a pronunțat hotărârea în cauza *Lazu c. Moldovei* (cererea nr. 46182/08) și *Baștovoii c. Moldovei* (cererea nr. 36125/14).

În cauza *Lazu c. Moldovei*, reclamantul este Anatolie Lazu născut în 1954 și care locuiește în Chișinău.

În august 2005 reclamantul, conducând o mașină blindată, a încercat să depășească un autobuz parcat neregulamentar. În acest moment autobuzul a pornit din loc și s-a oprit brusc pentru a evita impactul cu mașina blindată, ceea ce a determinat căderea unui pasager și cauzarea acestuia a leziunilor corporale.

A fost inițiată o urmărire penală, în cadrul căruia fiind audiat reclamantul, victima, șoferul autobuzului și pasagerii din mașina blindată și din autobuz. În octombrie 2005 șoferul autobuzului a fost acuzat de încălcarea regulamentului circulației rutiere. Aceste proceduri au fost ulterior încetate pe motivul lipsei probelor.

Ulterior reclamantul a fost acuzat de încălcarea regulamentului circulației rutiere, ce au cauzat leziuni corporale.

În cadrul examinării cauzei în instanța de judecată au fost audiați martorii acuzării. De asemenea, instanța a examinat raportul poliției și schema accidentului, întocmite la 12 august 2005 la 12.20, fără participarea reclamantului.

Instanța de judecată a desconsiderat declarațiile martorilor, care au pretins că reclamantul a efectuat o manevră bruscă, ce a fi determinat oprirea autobuzului. Instanța a observat că nici una din aceste persoane nu a văzut evenimentele și că impresia vinovăției reclamantului a fost determinată de învinuirile aduse în acest sens reclamantului de către șoferul autobuzului. Instanța a desconsiderat declarațiile șoferului autobuzului, pe motiv că anterior acestuia i-au fost înaintate acuzații similare. Ea a notat că acuzațiile aduse reclamantului s-au bazat pe declarațiile date de șoferul autobuzului, imediat după încetarea urmăririi penale împotriva acestuia, fără audierea repetată a altor martori. De asemenea, instanța a notat că raportul poliției și schema accidentului nu au fost întocmite imediat după accident, că poliția a mers la locul evenimentelor câteva ore mai târziu, în lipsa reclamantului, că obiecțiile reclamantului

nu au fost reflectate în documentele respective și că schema nu corespundea declarațiilor date de alți martori imediat după incident.

Prin sentința din 27 martie 2006 reclamantul a fost achitat, din motivele indicate mai sus; instanța concluzionând că acuzarea a eșuat să prezinte dovezi că urmare a acțiunilor reclamantului șoferul autobuzului a fost determinat să oprească brusc.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 23 mai 2006, a fost respins apelul declarat de procuror.

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 17 octombrie 2006, cauza a fost remisă la rejudecare în instanța de apel.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 28 decembrie 2006, a fost respins declarat de procuror.

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 26 iunie 2007, cauza a fost remisă la rejudecare în instanța de apel.

Potrivit procesului-verbal al ședinței din 25 octombrie 2007 reclamantul și avocatul său nu au obiectat împotriva continuării examinării cauzei fără citarea victimei și nu au cerut recitarea martorilor. Prin decizia din aceeași zi, Curtea de Apel a admis apelul procurorului, a anulat sentința din 27 martie 2006, a constatat vinovăția reclamantului și a dispus plata amenzii de 3,000 lei și un prejudiciu victimei în mărime de 2,500 lei. Instanța a făcut trimitere la o listă a probelor, inclusiv declarațiile contestate ale martorilor, fără a aduce motivare suplimentară.

Reclamantul a declarat recurs și a invocat, printre altele, discrepanțele dintre declarațiile martorilor, identificate de instanța de fond, în urma audierii acestuia și care nu au fost clarificate de instanța de apel.

La 13 februarie 2008, Curtea Supremă de Justiție a respins recursul declarat de reclamant.

În fața Curții, reclamantul, invocând articolul 6 din Convenție, dreptul la un proces echitabil, s-a plâns că procedurile naționale nu au fost echitabile, pe motiv că Curtea de Apel a eșuat să invite și audieze martorii acuzării. De asemenea, și violarea art. 1 Protocolul 1, respectul dreptului de proprietate, pe motivul că urmare a condamnării, reclamantul a fost obligat la plata amenzii și compensarea victimei.

Curtea a constatat, cu votul majorității, că a avut loc violarea **articolului 6 din Convenție**. Ea a notat că probele principale împotriva reclamantului au fost declarațiile martorilor, potrivit cărora el a manevrat ilegal automobilul său și a determinat oprirea bruscă a autobuzului. Alte probe care ar fi determinat condamnarea reclamantului nu au existat.

Prima instanță a achitat reclamantul, desconsiderând declarațiile martorilor, urmare a audierii acestora. La reexaminarea cauzei, Curtea de Apel nu a fost de acord cu prima instanță în ceea ce privește credibilitatea declarațiilor martorilor, fără a audia vreă dată aceste persoane, în rezultat reclamantul a fost găsit vinovat de infracțiunea imputată.

În primul rând, Curtea a notat că Curtea de Apel Chișinău a încălcat prevederile art. 436 din Codul de procedură penală și a eșuat să respecte indicațiile Curții Supreme de a examina fondul cauzei după reexaminarea probelor, fără a argumenta în vreun fel conduita sa.

În al doilea rând, Curtea de Apel Chișinău nu a argumentat în nici un fel, de ce a concluzionat diferit de instanța de fond, doar rezumând declarațiile martorului fără a considera discrepanțele între acestea.

În final, având în vedere ceea ce era important pentru reclamant, Curtea nu a fost convinsă că chestiunile ce urmau a fi soluționate de către Curtea de Apel, la condamnarea acestuia, și inversând achitarea reclamantului, puteau, ca o chestiune de echitate a procesului, examinate corespunzător fără examinarea directă a probelor aduse de martorii acuzării. Ea a considerat că cei ce au responsabilitatea de a decide vinovăția sau inocența a persoanei acuzate trebuie, de principiu, să aibă posibilitatea de a audia martorii în persoană și evalueze credibilitatea acestora. Evaluarea credibilității martorului este o chestiune complexă care nu poate fi realizată doar prin citirea declarațiilor respective.

În continuare, în ceea ce privește argumentul Guvernului că reclamantul și avocatul său au fost de acord că procedurile să continue fără audierea martorilor, Curtea a notat că procesul verbal a ședinței din 25 octombrie 2007 nu conține vreă mențiune că reclamantul ar fi renunțat la audierea martorilor, exceptând victima. Procesul verbal nu conține vreă referire la faptul că martorii au fost citați și care au fost probele examinate de Curtea de Apel, înainte de a concluziona vinovăția reclamantului. Mai mult decât atât, fiind achitat de prima instanță și fiind conștient că pentru condamnare instanța de apel trebuie să reevalueze în mod direct probele din dosar, reclamantul nu a avut vreun motiv special pentru a cita martorii.

În ceea ce privește capătul din cerere privind violarea art. 1 Protocolul 1, respectul dreptului de proprietate, pe motivul că urmare a condamnării reclamantul a fost obligat la plata amenzii și compen-

sarea victimei, Curtea a respins acest capăt ca vădit nefondat, or nu a putut specula în privința finalității procedurilor, cu respectarea exigențelor Convenției.

Reclamantul a solicitat 356 Euro cu titlu de prejudiciu material, 15,000 EURO cu titlu de prejudiciu moral și 323.71 EURO cu titlu de costuri și cheltuieli.

Curtea a acordat reclamantului 2,000 EURO cu titlu de prejudiciu moral și 300 EURO cu titlu de costuri și cheltuieli.

În fața Curții reclamantul a fost reprezentat de A. Luca, avocat din Chișinău.

Judecătorul P. Lemmens a formulat o opinie disidentă, prin care a considerat neputințarea de către reclamant a căilor interne de recurs.

Hotărârea în cauza *Baștovoi c. Moldovei*

În cauza *Baștovoi c. Moldovei*, reclamantul este Andrei Baștovoi, din 1959 și care locuiește în Chișinău.

La 23 decembrie 2013 reclamantul a fost arestat și învinuit de delapidare și organizarea tentativei a omorului a doi businessmeni. Începând cu data respectivă el a fost deținut în Penitenciarul nr. 13.

Potrivit reclamantului, el a fost deținut într-o celulă de 6 m.p., împreună cu alte 5 persoane. Din cauza suprapopulării, deținuții erau nevoiți să împartă paturile de dormit. El nu a fost asigurat cu lenjerie de pat sau pernă. Nu exista chiuvetă sau apă curgătoare în celulă. Hrana era de proastă calitate și inacceptabilă pentru consum. Veceul nu era separat de restul celulei și producea miros neplăcut. Nu exista iluminare și ventilarea era de proastă calitate.

Reclamantul pretindea că era deținut cu alte persoane diagnosticate cu tuberculoză, SIDA sau alte boli infecțioase. În rezultatul deținerii în condiții inumane el s-a îmbolnăvit de micoză, gastrită și infecție respiratorie. El nu a fost asigurat cu asistență medicală și a fost interzisă primirea medicamentelor pe bază de plante de la soția acestuia.

În fața Curții reclamantul s-a plâns, invocând art. 3 din Convenție, că condițiile de detenție în Penitenciarul nr. 13 și lipsa asistenței medicale au constituit tratament inuman și degradant. De asemenea, s-a plâns, invocând art. 13 din Convenție, de lipsa

remediilor naționale efective în ceea ce privește condițiile de detenție.

Curtea a constatat, în unanimitate, **violarea art. 3 din Convenție**, în ceea ce privește condițiile de detenție, notând că suprapopularea celulei a fost confirmată de informația prezentată de Guvern privind mărimea și ocuparea celulelor și Centrul pentru Drepturile Omului. Mai mult decât atât, calitatea proastă a alimentației, lipsa iluminării, ventilarea proastă și lipsa intimității la folosirea veceului au sporit în continuare suferința reclamantului, care a depășit nivelul inevitabil al dificultăților inerente detenției.

În lipsa dovezilor din partea Guvernului de îmbunătățire considerabilă a condițiilor în Penitenciarul nr. 13 pe durata ultimelor ani, Curtea a considerat că nu există motive pentru a departaja de la concluziile sale din hotărârile anterioare (Silvestru c. Moldovei, nr. 28173/10, 13 ianuarie 2015; Pisaroglu c. Moldovei, nr. 21061/11, 3 martie 2015; și Mesce-reacov c. Moldovei, nr. 61050/11, 16 februarie 2016).

De asemenea, a constatat, în unanimitate, **violarea art. 13 din Convenție**, din cauza lipsei remediilor naționale efective în ceea ce privește condițiile de detenție, similar cauzelor Malai c. Moldovei (nr. 7101/06, §§ 45-46, 13 noiembrie 2008), I.D. c. Moldovei (nr. 47203/06, § 50, 30 noiembrie 2010) și Rotaru c. Moldovei (nr. 51216/06, § 47, 15 februarie 2011).

Curtea a considerat ca inadmisibil capătul din cerere privind violarea art. 3 din Convenție, din cauza lipsei asistenței medicale, deoarece reclamantul nu a demonstrat că ar fi cerut și nu ar fi primit vreo asistență medicală specifică sau că administrația penitenciarului ar fi interzis transmiterea medicamentelor pe bază de plante de la soția acestuia.

Reclamantul a solicitat 10,000 EURO cu titlu de prejudiciu moral și 3,500 EURO cu titlu de costuri și cheltuieli.

Curtea a acordat reclamantului 5,700 EURO cu titlu de prejudiciu moral și 650 EURO cu titlu de costuri și cheltuieli, considerând asistența juridică primită de reclamant de la Consiliul European.

În fața Curții reclamantul a fost reprezentat de R. Zadoinov, avocat din Chișinău.

Sursa: www.lhr.md

Dosarul nr.4ac-19/2016

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

ÎNCHEIERE

13 iunie 2016 mun. Chișinău

Plenul Curții Supreme de Justiție, prezidat de Președintele Curții Supreme de Justiție, Mihai POALELUNGI, examinând solicitarea înaintată de judecătorul de instrucție a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, Sergiu Bularu, privind emiterea unui aviz consultativ cu privire la aplicarea sintagmei „normele juridice cu caracter procesual” din art. 2 alin. (4) Cod de procedură penală raportată la interpretarea stipulării din art. 4 alin. (4) din Legea nr. 333 din 10.11.2006 cu privire la statutul ofițerului de urmărire penală, relevante pentru examinarea plîngerii în baza art. 313 Cod de procedură penală înaintată de avocatul Paladi Andrian în interesele lui Gusev Alexandr, se

CONSTATĂ :

1. Pe rolul Judecătoriei Centru, mun. Chișinău este pendinte plîngerea înaintată de avocatul Paladi Andrian în interesele lui Gusev Alexandr în baza art. 313 Cod de procedură penală, prin care s-a solicitat anularea procesului-verbal de percheziție din 26.11.2015, întocmit de către procurorul Vitalie Busuioc privind efectuarea percheziției în imobilul situat în mun. Chișinău, str. Albișoara 38, precum și a ordonanței procurorului, șef-adjunct al secției conducere a urmăririi penale în organele centrale ale MAI și SV a Procuraturii Generale din data de 14.12.2015.

2. La 18 mai 2016, judecătorul de instrucție a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, Sergiu Bularu, adoptînd o încheiere de suspendare a examinării plîngerii depuse, a solicitat Plenului Curții Supreme de Justiție emiterea unui aviz consultativ cu privire la aplicarea sintagmei „normele juridice cu caracter procesual” din art. 2 alin. (4) Cod de procedură penală raportată la interpretarea prevederilor din art. 4 alin. (4) din Legea nr. 333 din 10.11.2006 cu privire la statutul ofițerului de urmărire penală.

Sesizarea a fost formulată la demersul avocatului Paladi Andrian, care acționînd în interesele lui Gusev Alexandr, a înaintat în cadrul ședinței de judecată solicitarea privind suspendarea examinării plîngerii, cu sesizarea Plenului Curții Supreme de Justiție privind emiterea unui aviz consultativ pe marginea chestiunilor specificate supra, menționînd că, la data de 16 iunie 2015 prin ordonanța Procurorului Sibov V., ofițerului de investigație a INI a IGP Istrati A. i-a fost atribuit statut de ofițer de urmărire penală.

La 24 noiembrie 2015, în calitate de ofițer de investigație, acesta a depus un raport procurorului Busuioc V. în care a menționat că, în urma măsurilor speciale de investigație realizate s-a constatat existența temeiurilor pentru efectuare unei percheziții la sediul S.A. „Moldovagaz”. 2

După care, la 26 noiembrie 2015 deja în calitate de ofițer de urmărire penală, Istrati A. a participat la efectuarea percheziției, care a fost dispusă în baza măsurilor speciale de investigație realizate de asemenea de el.

Astfel, datorită prevederilor art. 4 alin. (4) al Legii privind statutul ofițerului de urmărire penală s-a ajuns la situația absurdă în care, o persoană realizează măsurile speciale de investigație și tot ea în baza acestor măsuri speciale de investigație propune ce acțiuni de urmărire penală urmează a fi întreprinse, ca ulterior aceeași persoană să realizeze acțiunile de urmărire penală propuse, doar că deja în calitate de ofițer de urmărire penală.

În consecință, situația lipsei unei certitudini juridice în ceea ce privește calitatea procesuală a lui Istrati Andrei, la caz, a dus la încălcarea dreptului la un proces echitabil, consacrat în art. 6 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, precum și încălcarea principiului legalității declarat drept unul de bază într-un stat de drept și consacrat în preambulul aceleiași Convenții.

3. Față de cele ce preced, Plenul Curții Supreme de Justiție expune că sesizarea înaintată de judecătorul de instrucție a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, Sergiu Bularu privind emiterea unui aviz consultativ referitor la chestiunea de interpretarea a unei sintagme din legea procesual-penală, urmează a fi respinsă, reieșind din următoarele considerente.

În primul rînd urmează a se consemna că, procedura penală nu prevede adoptarea unui aviz consultativ pe marginea unei cauze penale concrete, iar la emiterea hotărîrii judecătorul urmează să se călăuzească de prevederile legale în vigoare la momentul adoptării acesteia.

Respectiv, în conformitate cu prevederile art. 7 alin. (7) Cod de procedură penală, Plenul Curții Supreme de Justiție este în drept să adopte hotărîri explicative legate de chestiunile privind aplicarea prevederilor legale în practica judiciară.

Legislația procesual-penală nu prevede adoptarea avizelor consultative de către Plenul Curții Supreme de Justiție

asupra unei cauze penale. Din atare considerente, Plenul Curții Supreme de Justiție conchide asupra respingerii cererii înaintate de judecătorul de instrucție a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, Sergiu Bularu, prin care se solicită emiterea unui aviz consultativ.

În consecință, în conformitate cu art. 7, 341 Cod de procedură penală, Plenul Curții Supreme de Justiție,

DISPUNE:

Respinge solicitarea înaintată de judecătorul de instrucție a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, Sergiu Bularu, referitor la emiterea unui aviz consultativ cu privire la aplicarea sintagmei „normele juridice cu caracter procesual” din art. 2 alin. (4) Cod de procedură penală raportată la interpretarea prevederilor din art. 4 alin. (4) din Legea nr. 333 din 10.11.2006 cu privire la statutul ofițerului de urmărire penală, relevante pentru examinarea plîngerii în baza art. 313 Cod de procedură penală înaintată de avocatul Paladi Andrian în interesele lui Gusev Alexandr.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele Curții Supreme de Justiție

Mihai POALELUNGI

* * *

1 prima instanță: A. Spoială

dosarul nr. 2ra-1461/16

instanța de apel: V. Pruteanu, A. Gavrilița, L. Popova

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

ÎNCHEIERE

07 iulie 2016 mun. Chișinău

Colegiul civil comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție în componență: Președintele completului, judecătorul – Valeriu Doagă Judecătoria – Mariana Pitic, Sveatoslav Moldovan

- examinând chestiunea privind admisibilitatea recursului declarat de reprezentantul Marceli Saachian, avocatul Natalia Pruteanu,
- în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Ruslan Saachian
- împotriva Marceli Saachian cu privire la modificarea cuantumului pensiei de întreținere, împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 10 februarie 2016

c o n s t a t ă:

La 18 februarie 2015 Ruslan Saachian a depus cerere de chemare în judecată împotriva Marceli Saachian cu privire la modificarea cuantumului pensiei de întreținere.

În motivarea acțiunii a menționat că, prin hotărârea Judecătoria Ciocana mun. Chișinău din 11 martie 2014 s-a dispus încasarea din contul său în beneficiul Marceli Saachian a pensiei de întreținere pentru copilul minor Mila-Elena Saachian în mărime de ¼ cotă-parte din toate sursele de venit, pînă la atingerea majoratului.

Menționează că, s-a recăsătorit, iar sarcina financiară s-a majorat esențial ca rezultat al cheltuielilor pentru întreținerea copilului minor din a doua căsătorie – Ruslana Saachian a.n. 16.09.2014 precum și întru stingerea datoriei față de fosta soție în sumă de 7500 euro anual conform contractului nr. 9830 din 06.10.2010.

Solicită modificarea cuantumului pensiei de întreținere încasate din contul său în beneficiul Marceli Saachian pentru întreținerea copilului Mila-Elena Saachian în quantum de la ¼ cotă-parte din venitul lunar la 1/6 cotă-parte din venitul lunar.

Prin hotărârea Judecătoria Ciocana mun. Chișinău din 09 septembrie 2015 s-a admis acțiunea și s-a modificat quantumul pensiei de întreținere prin încasarea de la Ruslan Saachian în beneficiul Marceli Saachian a pensiei pentru întreținerea copilului minor Mila-Elena Saachian a.n. 03.06.2000 în mărime de 1/6 cotă-parte lunar din toate veniturile lui Ruslan Saachian.

Prima instanță a reținut că, situația financiară a lui Ruslan Saachian s-a modificat după nașterea copilului din a doua căsătorie Ruslana Saachian, prin urmare fiind justificată micșorarea cuantumului cotei pensiei de întreținere.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 10 februarie 2016 s-a respins apelul declarat de Marcela Saachian și s-a menținut hotărârea Judecătoria Ciocana mun. Chișinău din 09 septembrie 2015.

La data de 22 aprilie 2016 reprezentantul Marceli Saachian, avocatul Natalia Pruteanu 2 a depus cerere de recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 10 februarie 2016 solicitînd admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și a hotărîrii primei instanțe cu emiterea unei noi hotărîri de respingere a acțiunii.

În motivarea recursului a invocat că, instanța a aplicat eronat art. 75 din Codul familiei, a interpretat eronat art. 110 din Codul familiei și a apreciat arbitrar probele.

Examinând temeiurile recursului în raport cu materialele pricinii civile, completul Colegiului civil comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul este inadmisibil din următoarele motive.

În conformitate cu art. 432 din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sînt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

(2) Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească:

- a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;
- b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;
- c) a interpretat în mod eronat legea;
- d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

(3) Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care:

- a) pricina a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei;
- b) pricina a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;
- c) în judecarea pricinii au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului;
- d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces;
- e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;
- f) hotărîrea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

(4) Săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

(5) Temeiurile prevăzute la alin.(3) se iau în considerare de către instanță din oficiu și în toate cazurile. În conformitate cu art. 433 din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care:

- a) recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin.(2), (3) și (4);
- b) recursul este depus cu omiterea termenului de declarare prevăzut la art. 434;
- c) persoana care a înaintat recursul nu este în drept să-l declare;
- d) recursul se depune în mod repetat după ce a fost examinat.

Conform art. 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărîrii sau a deciziei integrale. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Completul consideră cererea de recurs ca fiind depusă în termen or, recurenta a luat cunoștință de decizia instanței de apel la data de 23.02.2016 (f.d. 142) și a exercitat calea de atac la 22.04.2016 (f.d. 136).

Argumentele invocate în recurs precum că, instanța a aplicat eronat art. 75 din Codul familiei și a interpretat eronat art. 110 din Codul familiei nu pot fi reținute deoarece în speță quantumul cotei pensiei de întreținere a fost diminuat ținîndu-se cont în egală măsură, de starea materială și familială a foștilor soți Ruslan Saachian și Marcela Saachian precum și de alte circumstanțe importante care în cumul au justificat soluția instanțelor judecătorești.

Materialul probatoriu ce a stat la baza concluziilor instanțelor judecătorești a fost apreciat în consonanță cu prevederile art. 130 din Codul de procedură civilă.

Astfel, instanța de recurs notează că, recurentul nu a invocat niciun argument plauzibil în vederea ilegalității deciziei instanței de apel.

În acest sens, completul reamintește prin prisma jurisprudenței CEDO, fosta Comisie a arătat că "... art. 6 parag.1 al Convenției, nu impune motivarea în detaliu a unei decizii prin care o instanță de recurs, întemeindu-se pe dispoziții legale specifice, respinge recursul declarat împotriva sentinței pronunțate de o instanță inferioară, ca fiind lipsit de șanse de succes." (cauza Re bait și alții contra Franței, Comisia Europeană a Drepturilor Omului, 25.02.1995, nr.26561/1995)

Colegiul concluzionează că, din conținutul cererii de recurs nu rezultă existența unuia din temeiurile legale de recurs.

Din considerentele menționate și avînd în vedere faptul, că instanța de apel a examinat pricina sub toate aspectele, a verificat și a apreciat corect probele prezentate, iar argumentele invocate în recurs nu se încadrează în temeiurile prevăzute de art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă, completul Colegiului civil comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursul declarat de reprezentantul Marcelei Saachian, avocatul Natalia Pruteanu ca fiind inadmisibil în baza art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art. 433 lit. a) și art. 440 din Codul de procedură civilă, completul Colegiului civil comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Recursul declarat de reprezentantul Marcelei Saachian, avocatul Natalia Pruteanu se consideră inadmisibil.
Încheierea este irevocabilă din momentul emiterii.

Președintele completului, judecătorul Valeriu Doagă
Judecătorii: Mariana Pitic, Sveatoslav Moldovan

* * *

I Dosarul nr.1ra-861/2016

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE
DECIZIE

21 iunie 2016

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție în componență:

Președinte – Ursache Petru,

Judecători – Timoftei Vladimir, Toma Nadejda, Alerguș Constantin, Moraru Petru,

a judecat fără citarea părților, recursurile ordinare declarate de către partea vătămată Ganciu Petru și de către avocatul Panuș Liliana în numele inculpatului Ganciu Iurie, prin care solicită casarea sentinței Judecătoriei Strășeni din 28 octombrie 2015 și deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 18 ianuarie 2016, în cauza penală privind-l pe Ganciu Iurie Mihail, născut la 21 iunie 1972, originar din s. Pușkino, r-l Nisporeni, domiciliat în s. Dolna, r-l Strășeni.

Datele referitoare la termenul de examinare a cauzei: 1. 13.08.2014 – 28.10.2015 (prima instanță); 2. 20.11.2015 – 18.01.2016 (instanța de apel); 3. 18.03.2016 – 21.06.2016 (instanța de recurs ordinar).

Asupra recursului în cauză, în baza actelor din dosar, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție,

A C O N S T A T A T:

1. Prin sentința Judecătoriei Strășeni din 28 octombrie 2015, Ganciu Iurie a fost condamnat în baza art. 152 alin. (2) lit. e) Cod penal, la 5 ani închisoare, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis. Prin aceeași sentință a fost condamnat și Ganciu Cătălin, care în prezent nu a contestat hotărârile judecătorești cu recurs ordinar.

2. Pentru a pronunța sentința, instanța de fond a reținut că inculpatul Ganciu Iurie, la data de 21 martie 2014, aproximativ la ora 20.30, fiind împreună cu fiul său minor Ganciu Cătălin, ambii aflându-se pe strada din preajma clădirii „Centrul de Sănătate Dolna” situată în satul Dolna din raionul Strășeni, în mod intenționat în urma unui conflict 1-au numit cu cuvinte necenzurate pe partea vătămată Ganciu Petru, iar mai apoi i-a aplicat acestuia, două lovituri cu pumnii în cap de la care ultimul a căzut jos la 2 pământ, după care a sărit de câteva ori cu ambii genunchi peste regiunea toracei părții vătămate Ganciu Petru.

Continuându-și acțiunile sale infracționale inculpatul Ganciu Iurie, în timp ce partea vătămată, din cauza loviturilor aplicate a căzut la pământ, inculpatul împreună și de comun acord cu fiul său Ganciu Cătălin, i-au mai aplicat împreună părții vătămate Ganciu Petru, multiple lovituri cu pumnii și picioarele peste diferite părți ale corpului, cauzându-i astfel în urma loviturilor aplicate intenționat, leziuni corporale sub formă de fractura coastei 8 (opt) pe dreapta, fractura epifizei distale a claviculei pe stînga, care duce la dereglarea sănătății mai mult de 21 zile, care conform raportului de expertiză medico-legală nr.57 din 18.04.2014 se califică ca vătămări corporale medii.

În drept, acțiunile inculpatului Ganciu Iurie au fost încadrate în baza art. 152 alin. (2) lit. e) Cod penal, vătămarea intenționată medie a integrității corporale sau a sănătății, care nu este periculoasă pentru viață și nu a provocat urmările prevăzute la art. 151, dar care a fost urmată de dereglarea îndelungată a sănătății, săvârșită de două persoane.

3. Nefiind de acord cu sentința pronunțată, împotriva acesteia au declarat apeluri:

– avocatul Panuș Liliana în numele inculpatului Ganciu Iurie, care a solicitat casarea acesteia, cu pronunțarea unei noi hotărâri, prin care acțiunile inculpatului Ganciu Iurie să fie recalificate în baza art. 152 alin. (1) Cod penal, cu stabilirea unei pedepse mai blînde.

În motivarea apelului a indicat că contestă sentința în partea calificării acțiunilor inculpatului Ganciu Iurie, menționînd că Ganciu Iurie l-a bătut de unul singur pe partea vătămată Ganciu Petru, fapt confirmat și de către feciorul Ganciu Cătălin. Partea vătămată careva pretenții față de inculpați nu are, s-au împăcat, inculpatul a achitat tratamentul părții vătămate. Inculpatul Ganciu Iurie este căsătorit și are la întreținerea sa un copil minor și pe mama sa, care este ținută la pat, pentru prima dată se află pe banca acuzării, se caracterizează pozitiv la locul de trai.

– avocatul Stratan Igor în numele inculpatului Ganciu Iurie, care a solicitat casarea acesteia, cu pronunțarea unei noi hotărâri potrivit modului stabilit pentru prima instanță prin care acțiunile inculpatului Ganciu Iurie să fie recalificate în baza art. 152 alin. (1) Cod penal, cu stabilirea unei pedepse non privative de libertate.

În motivarea apelului a indicat că nu au fost prezentate probe în sensul demonstrării existenței intenției că Ganciu Iurie a acționat împreună cu fiul său Ganciu Cătălin. Lipsa înțelegerii prealabile dintre făptuitori nu poate influența calificarea celor săvârșite în baza art. 152 alin. (2) lit. e) Cod penal. Nu există cazul în care un făptuitor acționează independent și în momente diferite, lovind partea vătămată, iar simpla prezență fizică a unei persoane alături de făptuitor, în momentul săvârșirii de către acesta a unei infracțiuni nu constituie coautorat.

Instanța de judecată la stabilirea pedepsei sub formă de închisoare inculpatului Ganciu Iurie nu a individualizat corect pedeapsa aplicată, deoarece inculpatul poate fi corectat și reeducat și prin suspendarea condiționată a pedepsei.

Circumstanțele expuse atestă în mod lucid că instanța de fond nu și-a motivat soluția de condamnare și nici în partea pedepsei stabilite inculpatului în condițiile legii, aplicând neîntemeiat față de inculpat pedeapsa sub formă de închisoare pe un termen de 5 ani în raport cu situația de fapt existentă la data condamnării lui și a scopului pedepsei penale – restabilirea echității sociale, corectarea inculpatului, prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni atât din partea lui, cât și a altor persoane, deoarece a adoptat hotărârea care nu cuprinde motivele de drept pe care se întemeiază soluția și anume faptul că inculpatul poate fi corectat și reeducat și prin aplicarea unei pedepse mai blânde.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 18 ianuarie 2016, au fost respinse apelurile declarate de către avocații Panuș Liliana și Stratan Igor în numele inculpatului Ganciu Iurie, ca nefondate și menținută sentința.

4.1. Pentru a decide astfel, instanța de apel a constatat că prima instanță corect a stabilit circumstanțele de fapt și just a ajuns la concluzia, că inculpatul Ganciu Iurie a săvârșit infracțiunea prevăzută de art. 152 alin. (2) lit. e) Cod penal.

Aceste împrejurări au fost constatate din totalitatea de probe acumulate la cauza penală, fiind corect apreciate, din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității, iar toate probele în ansamblu – din punct de vedere al coroborării lor.

Instanța de apel a conchis că vinovăția inculpatului Ganciu Iurie în săvârșirea faptei prejudiciabile reținute și-a găsit deplină confirmare în ședința de judecată prin probele administrate și expuse în sentință.

În acest context, instanța de apel a considerat că nu există teme pentru a da o nouă apreciere probelor, fiind solidară cu concluzia primei instanțe privind aprecierea probelor puse la baza sentinței de condamnare în privința lui Ganciu Iurie.

Cu privire la motivele apelanților privind recalificarea acțiunilor inculpatului Ganciu Iurie din art. 152 alin. (2) lit. e) Cod penal în art. 152 alin. (1) Cod penal, pe motiv că Ganciu Iurie l-a bătut de unul singur pe consăteanul său, Ganciu Petru, iar Ganciu Cătălin doar a asistat fără a-i aplica careva lovituri părții vătămate, se apreciază ca fiind nefondate, neavând acoperire probatorie și se combat prin probele administrate, în special prin declarațiile părții vătămate Ganciu Petru și a martorilor Ganciu Rodica, Ganciu Viorel, Ganciu Iulian, Moscalu Maxim, care sunt constante, în coroborare cu probele materiale acumulate, motiv pentru care instanța de apel le va da credibilitate.

Astfel, partea vătămată a declarat că Ganciu Iurie și Ganciu Cătălin l-au lovit cu pumnii și picioarele peste tot corpul, după care la un moment dat în urma loviturilor aplicate de către aceștea a căzut jos la pământ. Ulterior a fost tirat în spatele clădirii Centrului de sănătate, unde au continuat să-l lovească peste corp cu pumnii și picioarele.

Martorul Ganciu Rodica a declarat că a plecat spre clădirea „Centrului de Sănătate Dolna” situată în satul Dolna din raionul Strășeni și, l-a observat pe soțul ei jos la pământ plin de sânge, iar lângă el era Ganciu Iurie cu feciorii săi, Ganciu Cătălin 4 și Ganciu Iurie, care văzînd-o au continuat să-l lovească pe soțul ei cu pumnii și picioarele peste corp, spunîndu-i ei să nu se apropie de ei.

Cele indicate de partea vătămată și martorul Ganciu Rodica sunt confirmate de către martorii Ganciu Viorel și Ganciu Iulian potrivit cărora, s-au dus și ei lângă Centrul de sănătate din satul Dolna, care se află nu departe de primărie, unde au observat cum tată-l lor, Ganciu Petru, era jos la pământ plin de sânge și nu răsuflează, iar nu departe de acesta era Ganciu Iurie cu feciorii săi, care erau murdari de sânge pe încălțăminte și pe haine.

La fel, declarațiile părții vătămate și a martorilor indicați sunt în coroborare și cu declarațiile martorului Moscalu Maxim potrivit cărora, în urma cercetării la fața locului s-a constatat că partea vătămată este Ganciu Petru din satul Dolna, raionul Strășeni, care în urma unui conflict a fost agresat și bătut de inculpatul Ganciu Iurie, și feciorii săi Ganciu Iurie și Ganciu Cătălin, pe încălțăminte și hainele cărora erau urme de culoare brună asemănătoare cu sângele și, în legătura cu acest fapt acele haine au fost ridicate de la persoanele suspecte la acel moment în calitate de corpuri delictive.

Faptul că Ganciu Petru a fost agresat și bătut de Ganciu Iurie și Ganciu Cătălin rezultă și din coroborarea probelor scrise, administrate la cauza penală, cercetate în ședința instanței de fond și suplimentar în cea de apel.

Prin urmare, instanța de apel a respins ca neîntemeiat argumentul părții apărării precum că Ganciu Iurie de unul

singur i-a aplicat lovituri lui Ganciu Petru, iar Ganciu Cătălin doar a fost prezent în momentul conflictului fără a participa la aplicarea loviturilor de către tatăl său, Ganciu Iurie lui Ganciu Petru.

Instanța de apel a constatat faptul că Ganciu Iurie, la data de 21 martie 2014, aproximativ la ora 20.30, fiind împreună cu fiul său minor Ganciu Cătălin, ambii aflându-se pe strada din preajma clădirii „Centrul de Sănătate Dolna” situată în satul Dolna din raionul Strășeni, în mod intenționat în urma unui conflict l-au numit cu cuvinte necenzurate pe partea vătămată Ganciu Petru, iar mai apoi, împreună și de comun acord cu fiul său Ganciu Cătălin, i-au mai aplicat împreună părții vătămate Ganciu Petru, multiple lovituri cu pumnii și picioarele peste diferite părți ale corpului, cauzându-i astfel în urma loviturilor aplicate intenționat, leziuni corporale medii.

Astfel, instanța de apel a conchis că nu există temei pentru recalificarea acțiunilor inculpatului Ganciu Iurie în baza art. 152 alin. (1) Cod penal.

Verificând legalitatea pedepsei, instanța de apel a concluzionat că, instanța de fond la stabilirea pedepsei inculpatului s-a condus de prevederile art. 61 Cod penal, la fel și de criteriile generale de individualizare a pedepsei prevăzute de art. 7 și 75 Cod penal, de gravitatea infracțiunii comise, de persoana inculpatului care anterior nu a fost condamnat, se caracterizează pozitiv la locul de trai, la evidența medicului narcolog și psihiatru nu se află, de lipsa circumstanțelor atenuante și agravante, cât și de faptul că inculpatul a achitat tratamentul părții vătămate.

Prin urmare, instanța de apel a conchis că instanța de fond întemeiat și just a 5 concluzionat că corectarea și reeducarea inculpatului este posibilă doar prin izolarea de societate, stabilindu-i o pedeapsă sub formă de închisoare, în limitele legale prevăzute de norma penală, care este proporțională și echitabilă celor comise de inculpat, și care va asigura scopurile pedepsei.

5. Împotriva deciziei instanței de apel au declarat recursuri ordinare:

5.1. – partea vătămată Ganciu Petru, invocând temeiurile pentru recurs prevăzute în art. 427 alin. (1) pct. 6), 10) Cod de procedură penală, prin care solicită rejudecarea cauzei, cu pronunțarea unei noi hotărâri prin care să fie suspendată condiționat executarea pedepsei inculpatului Ganciu Iurie.

În recursul declarat recurentul a indicat următoarele motive: – instanțele de fond și de apel au admis o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția instanței și au aplicat pedeapsă individualizată contrar prevederilor legale, deoarece nu au apreciat corect circumstanțele cazului și personalitatea inculpatului;

5.2. – avocatul Panuș Liliana în numele inculpatului Ganciu Iurie, prin care fără a indica vreun temei prevăzut de art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală, a solicitat casarea hotărârilor judecătorești, recalificarea acțiunilor inculpatului din art. 152 alin. (2) lit. e) Cod penal în art. 152 alin. (1) Cod penal, cu stabilirea unei pedepse mai blânde, cu aplicarea prevederilor art. 90 Cod penal, invocând că:

- acțiunile inculpatului urmează a fi recalificate, deoarece Ganciu Iurie l-a bătut de unul singur pe partea vătămată Ganciu Petru, fapt confirmat și de către feciorul Ganciu Cătălin;
- partea vătămată careva pretenții față de inculpat nu are, s-au împăcat, inculpatul a achitat tratamentul părții vătămate;
- inculpatul Ganciu Iurie este căsătorit și are la întreținerea sa un copil minor și pe mama sa, care este ținută la pat, pentru prima dată se află pe banca acuzării, se caracterizează pozitiv la locul de trai, a conștientizat fapta comisă, în astfel de circumstanțe consideră posibil de aplicat față de inculpat prevederile art. 90 Cod penal;

6. La recursurile ordinare declarate, în conformitate cu prevederile art. 431 alin. (1) pct. 11 Cod de procedură penală, a depus referință procurorul Crijanovschi Serghei, care a pledat pentru inadmisibilitatea acestora, deoarece temeiurile invocate nu se încadrează în cele prevăzute de art. 427 Cod de procedură penală. La fel, procurorul menționează că, la stabilirea pedepsei instanța de apel a ținut cont de prevederile art. 76, 77 Cod penal, precum și de efectele acestora prescise în art. 78 Cod penal.

6.1. Pe marginea recursului declarat de către partea vătămată Ganciu Petru, a prezentat referință avocatul Panuș Liliana în numele inculpatului Ganciu Iurie, care a solicitat admiterea acestuia, totodată invocând că partea vătămată Ganciu Petru a solicitat aplicarea unei pedepse mai blânde în privința inculpatului Ganciu Iurie.

7. Judecând recursurile ordinare declarate, în baza actelor din dosar, ținând seama de opiniile expuse în referințe, Colegiul penal lărgit ajunge la concluzia, că recursul părții vătămate Ganciu Petru urmează a fi respins ca inadmisibil, iar recursul declarat de către 6 avocatul Panuș Liliana în numele inculpatului Ganciu Iurie urmează a fi admis din următoarele considerente.

7.1. Cu referire la recursul ordinar declarat de către partea vătămată Ganciu Petru.

Conform prevederilor art. 424 alin. (2) Cod de procedură penală, instanța de recurs examinează cauza numai în limitele temeiurilor prevăzute în art. 427 Cod de procedură penală, care în mod obligatoriu trebuie să fie invocate de recurent.

Potrivit art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel, pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel doar în temeiurile prevăzute de lege.

În pct. 18 din Hotărârea Plenului CSJ a RM nr. 9 din 30.X.2009 „Cu privire la judecarea recursului ordinar în cauză penală”, este atenționat că instanța de recurs controlează, dacă s-a aplicat corect dreptul față de faptele constatate de către instanța de apel și dacă faptele au fost constatate respectându-se normele de drept material sau procesual.

Potrivit art. 420 alin. (4) Cod de procedură penală, nu pot fi atacate cu recurs sentințele în privința cărora persoanele indicate în art. 401 Cod de procedură penală, nu au folosit calea apelului ori, au retras apelul, dacă legea prevede această cale de atac.

Din materialele cauzei rezultă, că sentința Judecătorei Strășeni din 28 octombrie 2015, nu a fost contestată cu apel de către partea vătămată Ganciu Petru.

Raportînd situația reținută în cauză la prevederile art. 420 alin. (4) Cod de procedură penală rezultă, că partea vătămată Ganciu Petru nu este în drept să declare recurs ordinar în cauză penală în privința lui Ganciu Iurie, din motiv că nu a utilizat calea ordinară de atac – apelul, iar în privința acestuia instanța de apel nu a schimbat soluția adoptată de prima instanță.

Totodată, Colegiul lărgit mai menționează, că prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 18 ianuarie 2016 au fost respinse ca nefondate apelurile declarate de către avocații Panuș Liliana și Stratan Igor în numele inculpatului Ganciu Iurie și menținută sentința.

Prin urmare, deoarece în speță nu a fost utilizată calea ordinară de atac – apelul, recursul declarat de partea vătămată Ganciu Petru urmează a fi respins ca inadmisibil.

7.2. Cu referire la recursul ordinar declarat de către avocatul Panuș Liliana în numele inculpatului Ganciu Iurie.

Potrivit art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel doar în cazurile stipulate în acest articol.

Potrivit art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, judecînd recursul, instanța de recurs este în drept să admită recursul, să rejudece cauza și să pronunțe o nouă hotărîre.

Instanța de recurs verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărîrea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Din conținutul recursului rezultă, că recurentul indică temeiul prevăzut de art. 427 alin. (1) pct. 10) Cod de procedură penală, care stipulează că hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului în cazul în care s-au aplicat pedepse individualizate contrar prevederilor legale – temei care și-a găsit confirmarea în speța dată.

Colegiul penal lărgit constată că instanțele de fond, la judecarea cauzei în privința lui Ganciu Iurie, corect au stabilit circumstanțele de fapt ale cauzei dînd o calificare corectă acțiunilor acestuia în baza art. 152 alin. (2) lit. e) Cod penal.

Totodată, Colegiul penal lărgit constată că pedeapsa penală aplicată de către instanțele de fond inculpatului Ganciu Iurie, pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 152 alin. (2) lit. e) Cod penal sub formă de 5 ani închisoare, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis, nu este motivată în raport cu circumstanțele cauzei și cu personalitatea inculpatului, nefiind în măsură să întrunească exigențele individualizării pedepsei penale.

Prin urmare, Colegiul penal lărgit reține că la stabilirea pedepsei, instanțele de fond nu au acordat deplină eficiență dispozițiilor art. 7, 61, 75 Cod penal, că pedeapsa are drept scop restabilirea echității sociale, corectarea condamnaților, precum și prevenirea săvîrșirii de noi infracțiuni, atît din partea condamnaților, cît și a altor persoane, că executarea pedepsei nu trebuie să cauzeze suferințe fizice și nici să înjosească demnitatea persoanei condamnate.

În acest sens, Colegiul penal lărgit atestă că, conform prevederilor art. 61, 75 alin. (1) Cod penal, pedeapsa penală este o măsură de constrîngere statală și un mijloc de corectare și reeducare a condamnatului și se aplică persoanelor care au săvîrșit infracțiuni, cauzînd anumite lipsuri și restricții drepturilor lor, avînd drept scop restabilirea echității sociale, corectarea acestuia. Persoanei recunoscute vinovată de săvîrșirea unei infracțiuni i se aplică o pedeapsă echitabilă în limitele fixate în Partea Specială și în strictă conformitate cu dispozițiile Părții Generale a Codului penal.

Astfel, Colegiul penal lărgit reține că persoanei declarate vinovate trebuie să i se aplice o pedeapsă, echitabilă, în limitele sancțiunii articolului în baza căruia persoana se declară vinovată. În același rînd, după caz, instanța este în drept să aplice și prevederile Părții generale a Codului penal în special, a prevederilor art. 90 Cod penal.

În cazul săvîrșirii unei infracțiuni instanța de judecată este singură în măsură să înfăptuiască nemijlocit opera de individualizare a pedepsei pentru infractorul care a comis infracțiunea, avînd deplina libertate de acțiune în vederea realizării acestei operațiuni.

Stabilirea duratei ori a cuantumului pedepsei de către instanța de judecată, într-un caz concret, se face în raport cu gravitatea infracțiunii săvîrșite și cu pericolozitatea infractorului, care se evaluează după următoarele criterii:

– împrejurările și modul de comitere a infracțiunii, precum și mijloacele folosite;

- starea de pericol creată pentru valoarea ocrotită;
- natura și gravitatea rezultatului produs or a altor consecințe ale infracțiunii;
- motivul săvârșirii infracțiunii și scopul urmărit;
- natura și frecvența infracțiunilor care constituie antecedentele penale ale infractorului;
- conduita după săvârșirea faptei și în cursul procesului penal;
- nivelul de educație, vârsta, starea de sănătate, situația familială și socială etc.

Criteriile generale de individualizare a pedepsei pot fi definite ca fiind acele reguli, principii, prevăzute în Codul penal, de care instanța de judecată trebuie să țină cont la stabilirea felului, duratei ori a cuantumului pedepsei în cadrul operațiunii de individualizare a acesteia.

Colegiul penal lărgit menționează raționamentul de aplicare a prevederilor art. 90 Cod penal are la origine persoana și comportamentul acesteia pînă la săvârșirea infracțiunii, atitudinea și modul de manifestare a infractorului în fazele de urmărire penală și de judecare a cauzei, față de cele comise, cum vinovatul își apreciază fapta social periculoasă încă de la momentul descoperirii ei.

În același context, reieșind din prevederile art. 90 alin. (1) Cod penal, la stabilirea pedepsei cu închisoarea de cel mult 5 ani pentru infracțiunile săvârșite cu intenție, ținînd seama de circumstanțele cauzei și de persoana celui vinovat, instanța de judecată poate dispune suspendarea condiționată a executării pedepsei aplicate vinovatului, iar aceasta conform alin. (4) al normei menționate, poate avea loc și în cazul săvârșirii unei infracțiuni grave, astfel că în speță nu este nici un impediment pentru aplicarea acestei norme de drept.

Prin urmare, reținînd faptul că în cauză sînt prezente doar circumstanțe atenuante – recuperarea prejudiciului cauzat părții vătămate, lipsa antecedentelor penale, inculpatul se caracterizează pozitiv la locul de trai, poziția părții vătămate față de aplicarea pedepsei, că cauza penală s-a examinat la urmărirea penală și instanța de fond aproximativ un an și 7 luni – termen nerezonabil de mare pentru speța dată, totodată reieșind din motivul conflictului abuzul sexual asupra fiicii minore a inculpatului, Colegiul penal lărgit, consideră necesar să intervină în modul de executare a pedepsei inculpatului, ținînd seama și de prevederile stipulate în art. 75-76 Cod penal, de gravitatea faptei săvârșite, care face parte din categoria celor grave, și avînd în vedere principiul prevăzut în art. 4 Cod penal – umanismul legii penale, cît și prevederile art. 61 alin. (2) Cod penal, conchide că corijarea și reeducarea inculpatului poate avea loc fără izolarea lui de societate, cu suspendarea condiționată a executării pedepsei pe un termen de probațiune, în temeiul art. 90 Cod penal.

Din considerentele expuse, Colegiul penal lărgit conchide că recursul avocatului Panuș Liliana în numele inculpatului Ganciu Iurie urmează a fi admis, cu casarea sentinței Judecătoriei Strășeni din 28 octombrie 2015 și deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 18 ianuarie 2016 în partea stabilirii pedepsei, cu rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărîri, deoarece s-a confirmat temeiul pentru recurs prevăzut de art. 427 alin. (1) pct. 10) Cod de procedură penală, fiindcă ambele instanțe ierarhic inferioare au admis erori de drept la motivarea soluției, care au afectat soluția instanțelor la individualizarea pedepsei aplicate inculpatului, sub aspectul modului de executare.

8. În conformitate cu art. 434, 435 alin. (1) pct. 1), 2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție,

DECIDE:

Respinge ca inadmisibil recursul ordinar declarat de către partea vătămată Ganciu Petru.

Admite recursul ordinar declarat de către avocatul Panuș Liliana în numele inculpatului Ganciu Iurie, casează în partea stabilirii pedepsei sentința Judecătoriei Strășeni din 28 octombrie 2015 și decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 18 ianuarie 2016 în cauza penală privindu-l pe Ganciu Iurie Mihail, rejudecă cauza în această parte, pronunțînd următoarea hotărîre:

Ganciu Iurie Mihail se consideră condamnat în baza art. 152 alin. (2) lit. e) Cod penal, la 5 (cinci) ani închisoare.

Conform prevederilor art. 90 Cod penal, se dispune suspendarea condiționată a executării pedepsei aplicate cu stabilirea termenului de probațiune – 3 (trei) ani și cu obligarea inculpatului să nu-și schimbe domiciliul fără consimțămîntul organului competent.

Ganciu Iurie Mihail urmează a fi eliberat imediat din penitenciar, dacă nu are de executat măsura preventivă – arestul sau pedeapsa – închisoare în baza altor hotărîri judecătorești.

În rest se mențin prevederile hotărîrilor judecătorești atacate.

Decizia este irevocabilă. Decizia motivată pronunțată la 08 iulie 2016.

Președinte Ursache Petru

Judecători: Timofti Vladimir, Toma Nadejda

Alerguș Constantin, Moraru Petru

S U M A R:

Vitalie RUSU, Lucia RUSU, Victor GRIJUC. SPECIFICUL ACORDĂRII DE ASISTENȚĂ JURIDICĂ GARANTATĂ DE STAT BĂNUITULUI, ÎNVINUITULUI (INCULPATULUI) ÎN CADRUL PROCESULUI PENAL	1
„CINCI MINUTE” DE FILOSOFIE JURIDICĂ.....	13
Anatolie GUȘAN. POSIBILITĂȚI DE VALORIFICARE A POTENȚIALULUI EXPERȚILOR JUDICIARI PARTICULARI ATESTAȚI LA ÎNFĂPTUIREA ACTULUI DE JUSTIȚIE	15
HRONICUL HOTĂRĂRIILOR PRONUȚATE DE CEDO ÎMPOTRIVA REPUBLICII MOLDOVA:	18
Hotărârea Norma S.R.L. c. Moldovei (cererea nr. 38503/08)	18
Hotărârea în cauza Cristioglo c. Moldovei (24163/11).....	18
Hotărârea în cauza Okolisan c. Moldovei (cererea nr. 33200/11)	19
Decizia în cauza Stepuleac c. Moldovei (cererea nr. 59850/09)	20
Decizia în cauza Muncitorul Grosul c. Moldovei (cererea nr. 19854/06).....	22
Decizia în cauza Vega S.R.L. c. Moldovei (cererea nr. 24233/07).....	23
Hotărârea Marii Camere în cauza Buzadji c. Moldovei (cererea nr. 23755/07)	24
Hotărârea în cauza Lazu c. Moldovei (cererea nr. 46182/08)	26
Hotărârea în cauza Baștovoii c. Moldovei (cererea nr. 36125/14).....	28
PRACTICA JUDICIARĂ	29

ISSN 1810-7141

Apare din ianuarie 1996.

Nr. de înregistrare – 41,
Telefoane: 022-22-61-52
uniunea.avocatilor.rm@gmail.com

COLEGIUL DE REDACȚIE

Redactor-șef **Maria Hadârca**

Lozan Nina, președintele Uniunii Avocaților
Tănase Constantin, avocat
Popescu Dorin, avocat, doctor în drept
Mancevschi Oleg, avocat
Lichii Boris, avocat, doctor în drept
Ploșnița Emanoil, avocat
Băieșu Sergiu, avocat, doctor în drept
Malic Gheorghe, avocat

Orice articol publicat reflectă punctul de vedere al semnatarului și nu coincide neapărat cu cel al redacției.

Nichita Stănescu

ELEGIA A CINCEA

N-am fost supărat niciodată pe mere
ca sunt mere, pe frunze ca sunt frunze,
pe umbră că e umbră, pe păsări ca sunt păsări.
Dar merele, frunzele, umbrele, păsările
s-au supărat deodată pe mine.
Iată-mă dus la tribunalul frunzelor,
la tribunalul umbrelor, merelor, păsărilor,
tribunale rotunde, tribunale aeriene,
tribunale subțiri, răcoroase.
Iată-mă condamnat pentru neștiință,
pentru plictiseală, pentru neliniște,
pentru nemișcare.
Sentințe scrise în limba sâmburilor.
Acte de acuzare parafate
cu măruntaie de pasare,
răcoroase penitente gri, hotărâte mie.
Stau în picioare, cu capul descoperit,
încerc să descifrez ceea ce mi se cuvine
pentru ignoranță...
și nu pot, nu pot să descifrez
nimic,
și-această stare de spirit, ea însăși,
se supără pe mine
și mă condamnă, indescifrabil,
la o perpetuă așteptare,
la o încordare a înțelesurilor în ele însele
până ia forma merelor, frunzelor,
umbrelor,
păsărilor.

